

PÄIVÄN AVAUS

Päivänavausmateriaali Vantaan seurakunnille

Emmi Erkkilä ja Satu Nevajärvi

Opinnäytetyö, kevät 2014

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suun-
tautumisvaihtoehto

Sosionomi (AMK) + kirkon nuoriso-
työnohjaajan virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Erkkilä, Emmi & Nevajärvi, Satu. Päivän avaus. Päivänavausmateriaali Vantaan seurakunnille. Kevät 2014, s. 58, 8 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma, kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi(AMK) + kirkon nuorisotyönohjaajan virkakelpoisuus.

Opinnäytetyö on produktio, jonka tavoitteena oli koota päivänavausmateriaali kolmeksi vuodeksi Vantaan seurakunnille. Tarkoituksena oli tehdä laaja, monipuolinen ja helppokäyttöinen aineisto, joka helpottaa työntekijöiden arkea. Tavoitteena oli myös helpottaa työntekijöiden arkea. Vaikka päivänavausmateriaali on tehty Vantaan seurakunnille ja sen työntekijöiden toiveiden mukaan, se on kuitenkin seurakunnasta riippumaton materiaali, joka voidaan ottaa sellaisenaan käyttöön missä seurakunnassa vain.

Materiaali kerättiin eri lähteistä käyttäen hyödyksi erilaisia hartausmateriaaleja, eri seurakuntien nuorisotyönohjaajien omia hartaustekstejä sekä omia tekstejämme. Opinnäytetyön teoriaosuudessa on käytetty alan suomenkielistä kirjallisuutta sekä erilaisia elektronisia lähteitä. Päivänavausmateriaalin rakennetta ja sisältöä on kuvailtu raportissa.

Asiasanat: päivänavaus, kouluyhteistyö, kirkon nuorisotyö, uskontokasvatus, kristillinen kasvatus

ABSTRACT

Erkkilä, Emmi and Nevajärvi, Satu. Opening of the day. Morning assemblies for Evangelical-Lutheran congregation of Vantaa. Spring 2014. 58p., 8 appendices
Language: Finnish.

Diaconia University of Applied Sciences, Degree Programme in Social Services, Option in Christian Youth Work. Degree: Bachelor of Social Services.

The bachelor thesis is a product. The aim of the thesis was to create morning assemblies for the congregation of Vantaa, Finland. The meaning was to create material that covers needs of congregations for a three-year time period. It is intended that the material is as variable and versatile as it can be. The material should also be easy to use. The purpose was to create material that simplifies youth workers' everyday life. Even though the material is created for congregation of Vantaa, it could be used in any other Evangelical-Lutheran congregation in Finland.

The material of the product has been collected from different sources and several different kinds of texts and stories have been used. In the material have been also used texts from other youth workers of the church and the material of the present authors as well. In the thesis have been used Finnish literature comprehensively and also electronic sources. Structure and contents of the product is widely described in the thesis.

Key words: morning assembly, school co-operation, church youth work, religious upbringing, Christian upbringing

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 OPINNÄYTETYÖN TOIMINTAYMPÄRISTÖ.....	7
2.1 Vantaan seurakunnat	7
2.2 Koulu yhteistyön strategia Vantaan seurakunnilla.....	7
3 KESKEISET KÄSITTEET	10
3.1 Uskontokasvatus	10
3.2 Kristillinen kasvatus	10
3.3 Yhteiskunnallinen uskontokasvatus	12
3.4 Kirkon nuorisotyö ja koulu yhteistyö	14
3.5 Koulu yhteistyön lähtökohdat	15
3.6 Päivänavaus.....	17
4 AIEMMAT OPINNÄYTETYÖT JA MATERIAALIT	22
4.1 Aiemmat opinnäytetyöt.....	22
4.2 Aiemmat materiaalit.....	24
5 OPINNÄYTETYÖN PROSESSI.....	27
5.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet	27
5.2 Opinnäytetyön teko ja työnjako	29
6 PÄIVÄNAVAUSMATERIAALI	33
6.1 Päivänavausmateriaalin teemat	33
6.2. Päivänavausten rakenne.....	36
7 ARVIOINTI JA POHDINTA	41
LÄHTEET	45
LIITE 1: Esimerkkejä päivänavauksista ja musiikkilistoista.....	50

1 JOHDANTO

Perusopetusasetuksessa (1998) on säädetty, että koulun työpäivä alkaa lyhyellä päivänavauksella. Päivänavauksia voi käytännössä pitää kuka tahansa: opettajat, oppilaat, seurakunnan työntekijät, ulkopuoliset tahot ynnä monet muut. Varhaisnuorisotyön kehittämissasiakirjan mukaan opetushallitus teetti vuonna 2012 kyselyn, jonka tuloksissa näkyy, että suurin osa maamme peruskouluista pitää seurakuntaa yhtenä tärkeimmistä yhteistyötahoista (Takamaa, Grönholm, Holländer, Jokela, Kähkönen, Vappula & Vinko 2012, 30). Koulun ja seurakunnan yksi näkyvimmistä yhteistyömuodoista on koulujen viikoittaiset tai kuukausittaiset päivänavaukset.

Kirkon ja koulun yhteinen historia näkyy myös siinä, että seurakuntien päivänavauksilla on pitkät perinteet suomalaisten koulujen historiassa. Suomessa päivänavausten edeltäjinä ovat toimineet kansa- ja oppikouluissa päivittäiset aamu- ja iltarukoukset. Vuosien saatossa päivänavauskäytäntöjä on säädelty erilaisilla ohjeilla ja säädöksillä. (Holma 1999, 91.) Nykyään päivänavaus aloittaa koulupäivän ja sen sisältö ja toteutustapa ovat vapaamuotoisempia ja pitäjänsä näköisiä. Seurakunnan työntekijän pitämä päivänavaus on uskonnollinen tilaisuus, jossa hengellisen elämän harjoittaminen saa näkyä ja kuulua (Koulu ja kirkko i.a.).

Myös Vantaalla seurakunnan ja koulujen välisellä yhteistyöllä on pitkät perinteet, joita pyritään vaalimaan ja kehittämään (Tuominen 2010, 1). Päivänavausmateriaalimme on yksi osa Vantaan seurakuntien koulu yhteistyön kehittämisprojektia, johon päivänavausmateriaalin lisäksi kuuluvat muun muassa kouluille jaettavat surulaatikot ja Elämisen taitoja -oppimateriaali yläkouluikäisille. Vantaalla päivänavausmateriaalia on yritetty koota työntekijävoimin tuloksetta, joten materiaali päätettiin tilata opinnäytetyönä, ja me saimme tarttua haasteeseen.

Produktiomme tarkoituksena oli koota Vantaan seurakunnille sellainen päivänavausmateriaali, joka ennen kaikkea helpottaa työntekijöiden jokapäiväistä

arkea ja joka samalla ottaa huomioon eri-ikäiset kuulijat. Vantaalla seurakunnan työntekijät käyvät alakouluilla kerran kuussa pitämässä päivänavauksen ja yläkouluilla kerran viikossa. Päivänavausmateriaalista luotiin niin kattava, että se riittää kolmeksi vuodeksi sekä alakoulujen kuukausittaisiin että yläkoulujen viikoittaisiin tarpeisiin. Materiaalin ideana on, että ensimmäisen kolmen vuoden periodin jälkeen sitä voi alkaa käyttämään uudestaan alusta. Päivänavausmateriaalin monipuolisuus näkyy myös siinä, että päivänavaustekstejä voi käyttää myös muissa yhteyksissä, kuten muiden hartauksien ja esimerkiksi lapsille ja nuorille suunnattujen saarnojen pohjina. Materiaaliin liitettiin myös jokaiseen aiheeseen ala- ja yläkouluille sopivat musiikkivaihtoehdot, joita yksistään voi käyttää oman päivänavaus- tai hartaustekstin luomiseen sekä jo olemassa olevan tekstin tukena.

Opinnäytetyömme raportti kuvailee työmme rakennetta ja sen teoriapohjaa. Raporttimme koostuu johdannosta, toimintaympäristön kuvauksesta ja teoriaosuuksien keskeisistä käsitteistä. Siinä on otettu myös huomioon aiemmin tehdyt opinnäytetyöt vastaavista aiheista sekä kuvattu produktimme kanssa samankaltaisia muita materiaaleja. Olemme myös raportissamme kuvanneet työmme tarkoituksia ja tavoitteita, opinnäytetyöprosessiamme ja havainnollistaneet produktimme rakennetta. Loppuun olemme arvioineet työtämme ja pohtineet koko prosessin kulkua. Liitteeksi olemme liittäneet muutamia esimerkkejä produktistamme.

2 OPINNÄYTETYÖN TOIMINTAYMPÄRISTÖ

2.1 Vantaan seurakunnat

Vantaan seurakunnat on seurakuntayhtymä, johon kuuluvat Hakunilan, Hämeenkyllän, Korson, Rekolan, Tikkurilan ja Vantaankosken seurakunnat sekä Vanda svenska församling. Toimintaa on kaikkien seurakuntien alueella. Suurin osa merkittävästä toiminnasta järjestetään paikallisseurakunnissa, esimerkiksi jokaisen seurakunnan alueella on jumalanpalveluksia, nuorten ja lasten toimintaa sekä toimintaa aikuisille ja vanhuksille. (Vantaan seurakunnat i.a.)

Vuonna 2011 Vantaan seurakunnilla oli jäseniä yhteensä 67 prosenttia vantaalaisista eli 135 025 henkeä. Kirkkoon liittyi 635 henkeä ja kirkosta erosi 1 832 henkeä. Kastetuista 1 752 oli lapsia ja 57 oli aikuisia. Rippikoulun kävi 77 % 15-vuotiaiden ikäluokasta eli yli 1 600 nuorta. Vantaan seurakuntien palveluksessa on 470 työntekijää ja 2 000 vapaaehtoista. (Vantaan seurakunnat, i.a.)

Vantaan seurakuntien missio eli perustehtävä on olla armon asialla vaativassa maailmassa. Perustehtävän toteuttamiseen kuuluu muun muassa jumalanpalveluksen pitäminen. Tämä perustehtävä on määritelty kirkkolaisissa. Vantaan strategiaan on kirjattu, että seurakuntien visio on olla ihmisiä kohtaava ja vahvistava sekä työssään uudistuva kirkko Vantaalla. (Vantaan seurakunnat, i.a.) Vantaan seurakuntien visio näkyy myös opinnäytetyössämme, koska tarkoituksena on kohdata ihmisiä ja vahvistaa sekä uudistaa kirkkoa ja kouluyhteistyötä.

2.2 Kouluyhteistyön strategia Vantaan seurakunnilla

Vantaan seurakuntien alueella toimii yhteensä 55 peruskoulua, joista alakouluja on 29 ja yläkouluja 11. Lisäksi yhtenäiskouluja on 9, ruotsinkielisiä kouluja viisi ja yksi yksityinen steinerkoulu. Oppilaita näissä kouluissa on yhteensä noin 21 000. (Tuominen 2010, 1.)

Koulujen ja seurakunnan välisellä yhteistyöllä on Vantaalla pitkät perinteet. Aamunavaukset, kirkkovierailut, leirikoulut, koululeirit, hartaudet ja koulujumalanpalvelukset, konsertit, vaellukset ja näytelmät ovat esimerkkejä toiminnoista, joita suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä koulujen kanssa. Seurakunnat ovat myös aktiivisesti mukana vanhempain- ja kasvatusilloissa, tukioppilastoiminnassa sekä erilaisissa yhteistyöprojekteissa. Kriisi- ja surutilanteissa työntekijät ovat oppilaiden ja opettajien käytettävissä ja tukena. Koulujen ja seurakuntien välistä yhteistyötä pyritään ylläpitämään ja kehittämään. Muuttuvassa yhteiskunnassa yhteistyö tulee kehittää monimuotoisemmaksi, jotta se vastaisi kaikkien tarpeita. Kouluyhteistyön strategian tavoitteena on rakentaa yhteistyö sellaiseksi, että koulut näkevät seurakunnan merkittävänä yhteistyötahona ja haluavat toimia tiiviisti sen kanssa. (Tuominen 2010, 1-3.)

Seurakuntien ja koulujen välistä yhteistyötä on toteutettu paikallisseurakuntien kautta Vantaan kuudessa suomenkielisessä ja yhdessä ruotsinkielisessä seurakunnassa. Seurakuntien omat nuorisotiimit ovat vastanneet kouluyhteistyöstä alueillaan. Seurakuntien resurssit ja työvoima vaihtelevat seurakunnittain, mikä omalta osaltaan vaikuttaa myös alueiden kouluyhteistyöhön. Koulujen kanssa yhteistyötä tekevät pääsääntöisesti 6 nuorisotyönohjaajaa ja 10 nuoriso- ja ripikoulupappia. Tämän lisäksi tiiviissä yhteistyössä koulujen kanssa toimivat 40 iltapäiväkerhojen ohjaajaa. Myös muut työntekijät antavat panoksensa olemalla mukana aamunavauksissa ja koulukirkoissa. Oppilaitostyöhön, joka käsittää alueen toisen asteen oppilaitokset, on resursoitu kaksi pappia sekä kahden nuorisotyönohjaajan osa-aikainen työ. Kouluyhteistyön laajuus ja toimivuus vaihtelee Vantaalla seurakunnittain ja myös kouluittain. Vaihtelevuuteen vaikuttavat muun muassa se, millaiset vuosittaiset perinteet ja käytännöt yhteistyön tueksi on luotu. Myös työntekijöiden vaihtuvuus, rehtorin asenne yhteistyöhön sekä luottamus seurakunnan työhön koulussa vaikuttavat yhteistyön toimivuuteen ja moninaisuuteen. (Tuominen 2010, 1-3.)

Vuoden 2010 aikana Vantaalla käynnistettiin yhteisen kirkkoneuvoston päätöksestä kouluyhteistyön strategian suunnittelu ja toteutus. Tällä strategialla pyrittiin kehittämään seurakunnan ja koulun välistä yhteistyötä Vantaalla. Itse prosessi käynnistettiin jo lokakuussa 2009. Neuvotteluja käytiin Vantaan seurakun-

tayhtymän johtajan, yhteisen seurakuntatyön johtajan, yhteisen kirkkoneuvoston puheenjohtajan sekä yhtymän nuorisotyönohjaajien kanssa. Neuvottelujen pohjalta päädyttiin perustamaan erillinen projektiryhmä, jonka tehtävänä oli vuoden 2010 aikana laatia kouluyhteistyön strateginen visio, painopisteet sekä toimenpiteet visioiden toteuttamiseksi. (Tuominen 2010, 1-3.)

Yhteiset visiot ja tavoitteet esiteltiin Vantaan seurakuntayhtymän johtajalle ja seurakuntien strategia työryhmälle maaliskuussa 2010. Yhtenä tavoitteena oli vahvistaa kristillisiä arvoja ja perinteitä ja siihen liittyen uuden päivänavausmateriaalin luominen sekä ylä- että alakouluille. Päivänavausmateriaali on osa projektia, joka loppui vuoden 2013 joulukuussa. (Tuominen 2010, 1-3.)

3 KESKEISET KÄSITTEET

3.1 Uskontokasvatus

Uskonto voidaan määritellä eksistentiaaliseksi kieleksi, jonka avulla ihminen käsittelee elämän peruskysymyksiä, kuten kuolemaa, syntymää ja kärsimystä. Uskonnon avulla yksilö voi peilata omaa elämäänsä suhteessa oman elämänsä rajoihin ja rajojen tuolla puolella olevaan. (Halme 2008, 18-19.) Uskontokasvatuksessa on keskeistä oman uskonnon opettaminen. Uskontokasvatus ei sitoudu mihinkään uskonnolliseen tunnustukseen, kun taas uskonnollinen kasvatus perustuu johonkin tiettyyn tunnustukseen tai perinteeseen. (Muhonen & Tirri 2008, 66.)

Lasse Halme pohtii uskonnon merkitystä ihmisen elämässä, yksilökeskeisessä yhteiskunnassa ja sitä, vahingoittaako se lasta (2010, 54). Yksilön kasvun päämääränä on, että ihminen tulee sellaiseksi, mihin hänen omat voimavaransa antavat mahdollisuuden. Jokaisen ihmisen kasvu tapahtuu oman ihmisyyden ja yksilöllisyyden sekä hänen oman elämänsä reunaehtojen puitteissa. Kasvu voi kuitenkin suuntautua kohti sitä Jumalan kuvaa, joka meistä jokaisesta löytyy. Tämän perusteella uskontokasvatus ei pyri asettamaan lasta mihinkään tiettyyn muottiin tai ohjaamaan lasta mihinkään lapselle vieraaseen tai vahingolliseen. Pikemminkin uskontokasvatus pyrkii tukemaan lapsen omaa kokonaisvaltaista kasvua hänen ehdoillaan. Kirkon uskontokasvatuksessa Raamatun ajatus ihmisestä Jumalan kuvana antaa jokaiselle ihmisarvon ja ihmisyyden valmiiksi ja jokainen on syntynyt sellaiseksi kuin on. Tällaisessa kokonaisvaltaisessa kasvun tukemisessa toteutuu myös kristillisen uskon varsinainen sisältö ja sitä kautta se antaa pohjan myös kristilliselle kasvatukselle. (Halme 2010, 63-64.)

3.2 Kristillinen kasvatus

Kristillisen kasvatuksen käsitettä käytetään eri yhteyksissä hyvin eri tavoin. Käsitteelle ei olekaan olemassa yksiselitteistä määritelmää. Kristillisen kasvatuksen voi siis määritellä monella tapaa. Voidaan ajatella, että kristillinen kasvatus

on uskonnollisen kasvatuksen erityistapaus. (Muhonen & Tirri 2008, 64.) Kristillinen uskontokasvatus perustuu siihen, että Jumalan toiminta voidaan nähdä erityisesti Jeesuksen elämässä, ja siksi Jeesuksella on erityinen merkitys ihmisen ja Jumalan välisessä suhteessa (Puolimatka 2008, 20-21).

Määritellessämme termiä kristillinen kasvatus, tulee ottaa huomioon, minkä kirkkokunnan tunnustukseen haluamme määritelmän pohjautuvan (Muhonen & Tirri 2008, 66 – 67). Tarkoitamme kristillisellä kasvatuksella siis kristillisyyttä, joka pohjautuu luterilaisiin lähtökohtiin. Kristillisen kasvatuksen voi määritellä luterilaisuuteen pohjaten siten, että sillä on kaksi ulottuvuutta. Uskonnollinen ulottuvuus käsittää lunastuksen näkökulman ja sen tehtävä on evankeliumin eteenpäin viemistä ja kasvatettavan saattamista yhteyteen Jeesuksen kanssa. Inhimillinen ulottuvuus taas kuvaa luomisen näkökulman, jossa kasvatuksen tulisi ohjata kasvatettavaa elämään lähimmäisenä ja yhteiskunnan jäsenenä. (Muhonen & Tirri 2008, 69.)

Muhosen tekemässä tutkimuksessa lastenohjaajiksi opiskelevat kuvasivat kristillistä kasvatusta kuuden ulottuvuuden kautta. Näiden kuuden ulottuvuuden voidaan nähdä ilmentävän kasvatuksen hengellistä ja inhimillistä puolta. Ulottuvuudet ovat opillinen, rituaalinen, kokemuksellinen, eettis-moraalinen, huolenpito ja pedagoginen ulottuvuus. (Muhonen & Tirri 2008, 77.) Opillinen ulottuvuus sisältää kristinuskoon kuuluvat opit ja uskomukset sekä niiden välittämisen. Opillisessa ulottuvuudessa Raamatun kertomuksilla on keskeinen asema. Rituaalisessa ulottuvuudessa tärkeimpänä ovat kristilliset tavat ja perinteet, joihin kuuluvat muun muassa kirkkovuoden seuraaminen, jumalanpalvelukset, rukoileminen ja hengelliset laulut. Rituaalisessa ulottuvuudessa yhteiset rituaalit tuovat turvaa ja vahvistavat ihmisten välistä yhteyttä. Kasvatussuhteen emotionaalinen ilmapiiri sekä Jumalan rakkaus ja läsnäolo ovat osa kokemuksellista ulottuvuutta. Kristillisessä kasvatuksessa on kokemuksellisen ulottuvuuden kannalta tärkeää, että sen merkitys ulottuu nykyhetkeä pidemmälle ja lupaus tulevaisuudesta on sen voimavara. Eettiset periaatteet ja moraalinen toiminta ovat iso osa kristillistä kasvatusta. Tämä eettis-moraalinen ulottuvuus näkyy ennen kaikkea rakkauden kaksoiskäskyn ja kultaisen säännön kautta, mutta sen tulee näkyä niin kasvattajan opetuksissa kuin omassa toiminnassa. Huo-

lenpidollinen ulottuvuus näkyy kasvatettavan perustarpeista huolehtimisena ja positiivisena sekä turvallisena ilmapiirinä. Kristillisen kasvatuksen pedagoginen ulottuvuus muodostuu kasvattajan omista periaatteista ja lähtökohdista sekä hänen valitsemistaan sisällöistä ja menetelmistä. (Muhonen & Tirri 2008, 78-81.)

Kristillinen kasvatus voidaan määritellä myös tapahtumaksi, jossa kasvattaja pyrkii ohjaamaan kasvatettavia osaksi yhteiskuntaa ja tulemaan eettisesti vastuullisiksi jäseniksi, tarjoaa mahdollisuuden kuulla Jumalan sanaa ja oppia kristillisyyttä sekä osallistua kristilliseen elämään ja elämään kristittyjen yhteydessä (Muhonen & Tirri 2008, 69). Kasvattajalla tulee olla tietoa lapsen uskonnollisesta kehityksestä, jotta hän pystyy paremmin suunnittelemaan ja toteuttamaan uskontokasvatustilanteita ja mukautumaan kasvatettavan kehitykseen (Pruuki 2010, 223). Kasvattaja ei voi kuitenkaan synnyttää lapsen tai nuoren uskoa, vaan se on kasvatettavan ja Jumalan välinen asia (Muhonen & Tirri 2008, 69).

3.3 Yhteiskunnallinen uskontokasvatus

Oman yhteiskuntamme uskontokasvatus näkee uskonnon pääsääntöisesti kulttuuriin sidonnaisena alueena. Tämä tarkoittaa sitä, että uskonto on yksi ihmisissä elävän kulttuurin muodoista. Suomessa uskonnonopetus on perinteisesti liitetty koulujen opetussuunnitelmaan. Kirkko on vaikuttanut paljon koululaitoksen syntyyn ja kehitykseen. Kristillisuus ja kristilliset arvot ovat myös omalta osaltaan muokanneet koululaitosta ja olleet mukana sen perusarvoissa. Kristillisuus näkyi muun muassa myös koulun tavoissa, kuten esimerkiksi jokapäiväisissä aamuhartauksissa. (Halme 2008, 167.)

Yhteiskunnan muutoksen jälkeen tilanne on kuitenkin muuttunut ja yhteiskunnan kasvatustehtävän tulee tämän myötä olla moniarvoisempi ja neutraalimpi kuin aikaisemmin. Nykyisen koululaitoksen tulee arvostaa ja kunnioittaa kunkin oppilaan omaa uskontoa, tarjota kullekin tarvittava opetus sekä hyväksyä yhteiskunnassa kaikkialla näkyvä moniarvoisuus ja eri uskontojen läsnäolo. Tämän vuoksi tunnustuksellisesta uskonnonopetuksesta on luovuttu ja jokaiselle

tarjotaan oman uskonnon opetusta. Suomen lainsäädännössä tehdään ero uskonnonopetuksen ja uskonnonharjoituksen välillä. (Halme 2008, 167.) Uusi uskonnonvapauslaki tuli voimaan 1.8.2003. Lain tarkoituksena on turvata perustuslaissa säädetyn uskonnonvapauden käyttämistä. (Uskonnonvapauslaki 2003.) Uskonnonvapaus on nykyisin perusoikeus, joka tunnetaan maailmanlaajuisesti (Seppo 2008, 105). Jokaisella yksilöllä on uskonnonvapauden nimissä oikeus vaihtaa uskontoa. Jokaisella on myös oikeus ilmaista sellainen vakaumus, joka on uskonnoton ja uskonnon vastainen. Positiiviseksi uskonnonvapauksiksi kutsutaan yksilön oikeutta harjoittaa omaa uskontoaan ja ilmaista omaa vakaumustaan. Tähän positiiviseen uskonnonvapauteen liittyy olennaisesti myös yksilön oikeus uskontokasvatukseen. (Seppo 2008, 107.)

Koulun tehtävä on opettaa ja kasvattaa. Antti Vanne pohjaa artikkelissaan, koulun muuttuneen kasvatusaseman siihen, että perheyhteisöjen pienentymisen myötä lasten kristillinen kotikasvatus on huomattavasti vähentynyt (2008, 131). Nykyaikana moni saa ensimmäisen kosketuksen kristilliseen kasvatukseen ja uskontoon koulussa. Lähtökohtaisesti koulun kasvatuksen tarkoituksena on tukea lapsen vanhempien omia kasvatuseriä. Myös koulussa tarjottavan uskontoon liittyvän kasvatuksen tulee tukea vanhempien kasvatusta. Tämän vuoksi vanhemmat voivat päättää tiettyjen rajojen puitteissa siitä, mihin katso- musaineen opetukseen heidän lapsensa osallistuu. (Vanne 2008, 131.) Koulujen uskonnon opetusta säätelee opetussuunnitelma. Tämän opetussuunnitelman mukainen opetus ei ole uskonnon harjoittamista. Koulut voivat edelleen omien tarpeidensa mukaan järjestää erilaisia uskonnollisia tilaisuuksia, kuten kirkkovierailuita ja päivänavauksia. Lain mukaan ketään ei voida velvoittaa osallistumaan tällaiseen uskonnonharjoittamiseen. (Halme 2008, 173-174.)

Koulussa järjestettävät erilaiset uskonnolliset tilaisuudet, kuten seurakunnan päivänavaukset ja muut hartaustilaisuudet kuuluvat niiden uskonnollisen luonteen vuoksi kokemukselliseen piiriin ja ovat siten jo lähempänä uskonnollisuutta. Käännyttäminen tai uskonnollinen painostaminen eivät saa olla tarkoituksen näissä tilanteissa. (Vanne 2008, 132.) Koulussa järjestettävät uskonnolliset tilaisuudet ovat osa kirkon uskontokasvatusta. Oppilaat osallistuvat koulussa järjestettäviin uskonnonharjoittamista sisältäviin tilaisuuksiin huoltajakyselyn perus-

teella. Lukiolaiset voivat itse päättää, osallistuvatko tilaisuuksiin. Koulun järjestämät uskonnolliset tilaisuudet katsotaan uskonnon harjoittamiseksi. Siksi kyseisiin tilaisuuksiin osallistutaan vanhempien suostumuksella. Koululla on velvollisuus järjestää ohjattua toimintaa niille, jotka eivät kyseisiin tilaisuuksiin osallistu. (Koulu ja kirkko i.a.)

3.4 Kirkon nuorisotyö ja kouluysteistyö

Kirkon nuorisotyö perustuu vahvasti kasteopetukseen (Kallinen & Huttunen 2005, 295). Kirkon nuorisotyö on siis kasteopetusta, mutta se on myös huolenpitoa ja yhdessäoloa ja uskossa kasvamista. Kasteopetus ei pääty rippikouluun tai nuorten toimintaan, vaan se jatkuu koko elämän. (Tuominen 2005, 51.) Kirkon nuorisotyö tukee nuoren kasvua niin kristittyinä kuin seurakunnan jäsenenä ja toteutuu nuoria osallistavana toimintana (Jumala on. Elämä on nyt. Rakkaus liikuttaa. 2004, 11). Kirkon nuorisotyön yksi tärkeimmistä tehtävistä on tarjota nuorelle paikka ja turvallinen ympäristö sekä aikaa löytää oma hengellisyys. Paikka, jossa nuori voi opetella hengellisen elämän hoitamisen keinoja, kuten rukous ja jumalanpalvelus sekä hengellinen lukeminen, ja harjoittaa uskoaan sekä olla epätäydellinen yhdessä muiden nuorten kanssa. (Tuominen 2005, 51.)

Seurakunnan järjestämä nuorten toiminta on pääsääntöisesti suuria ryhmiä kokoon kutsuvaa toimintaa, kuten nuorteniltoja tai isostoimintaa. Tästä huolimatta seurakunnat pyrkivät myös laajaan yhteistyöhön muidenkin paikallistasolla lasten ja nuorten kanssa työskentelevien tahojen kanssa. Tästä hyvänä ja perinteikkäänä esimerkkinä toimii koulujen kanssa tehtävä yhteistyö. (Launonen 2008, 83.) Suomessa noin kolmasosalla kaikista seurakunnista on olemassa jonkinlaista koulupastori ja – kummitoimintaa (Jumala on. Elämä on nyt. Rakkaus liikuttaa, 27).

Luodeslampi ja Karjalainen toteavat artikkelissaan, että jokainen suomalainen koulua käyvä lapsi tai nuori kohtaa oman peruskoulunsa aikana noin kolmenkymmenen tunnin ajan seurakunnan eri työntekijöitä esimerkiksi seurakunnan

pitämän päivänavauksen kautta. (2005, 119.) Uskontojen kirjon kasvaessa ja monikulttuurisuuden lisääntyessä lapset kohtaavat seurakunnan työntekijöitä kuitenkin tätä vähemmän. Koulusta riippuen seurakunnan päivänavausten merkitys ja arvo vaihtelevat laajasti, koska näissä seurakunnan pitämässä päivänavauksissa kuuluu selkeästi kirkollinen näkökulma (Luodeslampi & Karjalainen 2005, 119). Kirkon nuorisotyö ja sen työntekijät ovat näkyvä osa seurakuntaa kouluilla. Kohderyhmä kouluissa on nuoret, joten on loogista, että he kuuluvat silloin pääosin kirkon nuorisotyön piiriin.

3.5 Kouluyhteistyön lähtökohdat

Kaarina Hakkarainen ja Panu Pihkala (2012, 47) määrittelevät kouluyhteistyön tarkoittavan koulun ja seurakunnan välistä yhteistyötä. Hakkaraisen ja Pihkalan mukaan keskeisin näkökulma kouluyhteistyössä on koululähtöisyys. Kirjoittajat kuitenkin toteavat tällaisen koululähtöisyyden olevan vaikea saavuttaa. On vaikeaa tulkita, millainen koulumaailma on nykypäivänä ja mitä ihmiset sen maailman sisällä toivovat ja tarvitsevat. Hakkaraisen ja Pihkalan mukaan oma kouluhistoriamme vaikuttaa siihen, miten ajattelemme koulumaailmaa nykypäivänä. Voisi sanoa, että olemme asiantuntijoita oman kouluaikamme koulunkäynnin ja oman sen aikaisen koulumme suhteen. Hakkarainen ja Pihkala muistuttavat kuitenkin, että vaikka omat kokemuksemme ovatkin tärkeitä, ne eivät päde aina ja kaikkialla. Jotta kouluyhteistyö olisi hedelmällistä ja monipuolista, tulisi Hakkaraisen ja Pihkalan mukaan tietää ja tuntea, millainen koulumaailma on nykypäivänä. Jotta tämä saavutettaisiin, on luovuttava ennakkoluuloista ja -käsityksistä sekä kuunneltava aidosti koulun, oppilaiden ja opettajien tarpeita. (Hakkarainen & Pihkala 2012, 47-48.)

Koululle luonteva ja perinteinen yhteistyökumppani on koulun oman alueen seurakunta. Seurakunnan toiminnan arvopohja on hyvin samanlainen kuin koululaitoksen arvopohja, onhan kirkko ollut olennaisesti mukana koululaitoksen synnyssä ja kehityksessä. Seurakunnan ja koulun toiminnalle ominainen lapsi- ja nuorisokeskeisyys mahdollistaa yhteistoiminnan ja helpottaa sen suunnittelua. Kummankin osapuolen toiminnan avoimuus ja julkinen luonne lisäävät niiden

luottamusta ja saavuttavat myös helposti kotien hyväksynnän. (Rokka & Tommola 1999, 32.) Nykypäivänä koulut pyrkivät verkostoitumaan. Verkostoitumisella tarkoitetaan sitä, että koulut pyrkivät aktiivisesti hankkimaan ja löytämään uusia yhteistyökumppaneita oppilaitoksen ulkopuolelta. (Rokka & Tommola 1999, 32.) Hyvänä esimerkkinä tällaisesta moniammatillisesta verkostoitumisesta toimii muun muassa Porvoon alueella järjestetty Våga-kampanjen, joka on verkostoyhteistyötä terveydenhuollon, poliisin, koulun ja seurakunnan kesken. Kampanjan kantavana ajatuksena oli, että nuoret uskaltaisivat kieltäytyä huumesta tilanteessa kuin tilanteessa. (Sjöberg 1999, 65.) Varhaisnuorisotyön kehittämissasiakirjan mukaan opetushallitus teetti vuonna 2012 kyselyn, jossa suurin osa maamme peruskouluista nimesi seurakunnan tärkeimmäksi yhteistyökumppanikseen. Kirkon ja koulun yhteistyötä motivoikin parhaiten sen pitkä historia ja yhteinen tavoite poikien ja tyttöjen kokonaisvaltaisen kasvusta ja hyvinvoinnista. Tähän kokonaisvaltaiseen kasvuun ja hyvinvointiin liittyy myös olennaisesti oikeus omaan uskontoon kouluyhteisössä. (Takamaa ym. 2012, 30.)

Seurakuntien ja koulujen yhteistyö on jatkunut aina 1300-luvulta lähtien. Tämä ei liene yllätys, sillä suomalaisen koulujärjestelmän juuret ovat kirkossa. Seurakunnan mahdollisuudet toimia koulussa yhdessä opettajien ja oppilaiden kanssa ovat laajat. Yhdessä koulun uskonnonopetuksen kanssa seurakunnan työntekijät, oman alansa ammattilaiset, ovat parhaimpia kertomaan ja opettamaan kirkosta, seurakunnasta ja kristillisestä uskosta. (Rokka & Tommola 1999, 32.) Kirkon kasvatustieteiden tutkimuskeskuksen julkaisussa (1999, 33) Pekka Rokka ja Tuomo Tommola ovat listanneet erilaisia yhteistyömuotoja seurakunnan ja koulun välillä. Listaan kuuluu muun muassa päivänavaukset, koulujumalanpalvelukset, uskontotunnit, seurakunnan tiloissa vierailu, kerhotyö, pyhäkoulu, päiväkerhojen esiopetus, kinkerit, leirikoulut ja kesäleirit, oppimateriaalit ja piispantarkastus. (Rokka ja Tommola 1999, 33-35)

Koulun opetussuunnitelmaa tehtäessä ja pohdittaessa, koulujen kannattaa ottaa myös mukaan seurakunnan tarjoama osaaminen ja ammattitaito. Koulukohtaisen opetussuunnitelman luonnissa seurakunnan kanssa kannattaa luoda selkeät pelisäännöt ja sopimukset siitä, mitä seurakunnalta odotetaan ja mitkä tehtävät seurakunta on valmis hoitamaan ja mitkä tehtävät taas kuuluvat selke-

ästi koulun hoidettaviksi. Suunnitelma on myös hyvä uusia joka vuosi jolloin yhteistyö saa selkeän rakenteen ja toimintamallin. (Rokka & Tommola 1999, 36.)

Kouluyhteistyö elää monissa paikoissa perinteiden varassa. Se mitä on tehty aina, pyritään toteuttamaan nytkin. Perinteissä on omat hyvät puolensa, mutta myös omat heikkoutensa. Perinteet voivat syödä jalansijaa uudelta ajattelulta ja uusilta toimintamalleilta. Sukupolvien vaihtuessa ja uskonnon aseman muuttuessa voi käydä niin, ettei yhteistyön perustoja enää tunnisteta tai tiedosteta. Koulumaailmassa on tärkeää, että eri toimijoiden, kuten seurakunnan, koulun ja kunnan sivistystoimen kesken, on avoin keskusteluyhteys sekä selkeät linjaukset yhteistyön muodosta. Kaikkien perinteiden noudattaminen ei ole nykypäivänä enää kannattavaa, joten myöskään seurakunnan työntekijä ei voi luottaa siihen, että kaikki asiat hoituvat kuten aina ennenkin. Seurakunnan työntekijän on pystyttävä kuuntelemaan koulun toiveita, mutta samalla on kuitenkin pidettävä kiinni seurakunnan sanomasta ja kristillisyydestä. (Hakkarainen & Pihkala 2012, 47-48.)

3.6 Päivänavaus

Suomessa päivänavausten edeltäjinä ovat toimineet kansa- ja oppikouluissa päivittäiset aamu- ja iltarukoukset. Tämä jo keskiajalla alkanut käytäntö alkoi Suomessa vakiintua koulujen yleiseksi toimintatavaksi, ja tästä syystä sitä on alettu aikojen kuluessa myös ohjaamaan erilaisilla säädöksillä ja ohjeilla. Jo vuonna 1872 laaditussa koulujärjestyksessä on ohje siitä, kuinka aamu- ja iltarukous tulee kouluissa järjestää. (Holma 1999, 91.)

Jo ihan alusta lähtien aamuhartauksilla, päivänavauksilla, aamurukouksilla ja muilla vastaavilla on ollut monia merkityksiä. Niiden on tarkoitettu olevan väline oman uskonelämän hoitoon kaikille koulussa työskenteleville. Niissä on näkynyt myös koulun kristillinen arvopohja ja ne ovat omalta osaltaan vahvistaneet koulun yhteisöllisyyttä. Kouluhartauksien sisällössä on painotettu kirkon hengellistä sanomaa sekä kirkon ja koulun vuorovaikutusta. Suomessa astui vuonna 1923 voimaan uskonnonvapauslaki. Tässä laissa koulujen hartaudet ja muut vastaa-

vat tilaisuudet niputettiin yhteen tunnustuksellisen uskonnonopetuksen kanssa. Uskonnonvapauslaki takasi sen, että uskontokuntiin kuulumattomilla oppilaille oli vanhempien vaatimuksesta mahdollisuus olla pois yhteisistä hartauksista. Aamuhartauskäytäntöä on kritisoitu ajan kuluessa paljon etenkin yhteiskunnan erilaisissa murroskohdissa. 1960-luvulla, monikulttuurisuuden lisääntyessä, aamuhartauskäytäntöä kritisoitiin siitä, että se on moniarvoisuuteen soveltumaton. Tuolloin on myös ollut ilmoilla ajatus siitä, että tällaiset koulun tilaisuudet tulisi olla kokonaan vapaaehtoista toimintaa. Toisissa mielipiteissä ilmaistiin hartauksien olevan koulu yhdistäviä ja tämä suuntaus saikin vahvistusta, kun vastuuta alettiin jakaa laajemmin oppilaille ja opettajille. (Holma 1999, 91-92.)

Ennen vuotta 1970 peruskoulua valmistelleet komiteat kannattivat aamutilaisuusien jatkumista kasvatuksen tukemiseksi, mutta aamuhartauksien nimi muutettiin päivänavaukseksi. Päivänavauksen tuli aamuhartauksien tavoin olla koulua yhdistävä tilaisuus, ja siinä tulisi uskonnollisten teemojen rinnalla tarkastella oppilaiden elämään, kouluun ja yhteiskuntaan liittyviä ajankohtaisia asioita. (Holma 1999, 92.) Vuonna 1970 säädetyssä peruskouluasetuksessa sanotaan:

”Päivän työ aloitetaan lyhyellä päivänavauksella, jossa käsitellään persoonallisuuden kehityksen kannalta merkityksellisiä, oppilaiden elämään, kouluun ja yhteiskuntaan liittyviä aiheita ja johon lisäksi kuuluu virsi- tai muuta yhteislaulua tai muuta musiikkia. Päivänavauksen tulee myönteisellä tavalla liittyä koulussa annettavaan uskonnolliseen ja eettiseen kasvatukseen. (PA443/70)” (Holma, 1999, 92.)

Peruskouluasetuksessa ja lukioasetuksessa olevaan päivänavausasetukseen lisättiin muutamia seikkoja vuonna 1984. Pääpiirteissään se kuitenkin säilytti 1970 vuoden muodon. Asetukseen lisättiin toinen momentti. Toisen momentin mukaan oppilas on vapautettu päivänavauksista, mikäli hänet on vapautettu peruskoululain ja lukiolain säätämästä koulussa annettavasta uskonnonopetuksesta. (Holma 1999, 92.) Vuonna 1991 koulusäädökset kävivät läpi keventämisprosessin. Tämän prosessin aikana asetukset saivat lyhennetyt muodot: ”Päivän työ aloitetaan lyhyellä päivänavauksella, jonka tulee myönteisellä tavalla liittyä peruskoulussa (lukiossa) annettavaan uskonnolliseen ja eettiseen kasvatuk-

seen.” Asetuksen toinen momentti säilyi tuolloin muuttumattomana. (Holma 1999, 92.)

Tärkein sidosryhmäyhteistyöalue kirkon ja koulun välillä ovat vuosikymmeniä olleet koulujen aamuhartaudet ja päivänavaukset. Tästä syystä onkin luonnollista, että myös Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa on seurattu päivänavauskäytäntöjen muuttumista. Suomen evankelis-luterilainen kirkko olikin 1960- ja 70-lukujen taitteessa useaan otteeseen yhteydessä kouluviranomaisiin ja päättäjiin, ja näiden yhteydenottojen tarkoituksena oli turvata kristillisen sanoman säilyminen koulujen erilaisissa aamutilaisuuksissa. (Holma 1999, 92.) Uudessa perusopetusasetuksessa 6 §:ssä säädetään, että ”Päivän työ aloitetaan lyhyellä päivänavauksella.” (Perusopetusasetus 1998). Lukioasetuksen 5 §:ssä taas todetaan ”Nuorille annettavassa lukiokoulutuksessa päivän työ aloitetaan lyhyellä päivänavauksella.” (Lukioasetus 1998).

Usein kuulee seurakunnissa puhuttavan aamunavauksista ja aamunavausvuoroista. Termi on kuitenkin vanhanaikainen ja sen juuret juontavat edellä mainitusta sanasta aamuhartaus. Koululainsäädäntöön termi on vaihtunut jo muutama vuosikymmen sitten, mutta edelleen vanha termi pitää pintansa puhekielessä. Päivänavaus on kuvaavampi sana, joka kertoo, mistä on kysymys. Sanana päivänavaus kuvaa sitä, että avataan koko päivä, ei vain pientä hetkeä aamulla. Päivänavauksen tarkoituksena on kantaa läpi päivän ja parhaimmillaan läpi elämän. (Hallikainen 2004, 250.)

Perusopetusasetus vuodelta 1998 takaa sen, että päivänavaus kuuluu jokaiseen koulupäivään, vaikkakin sen toteutus voikin vaihdella suuresti. Tällainen vaihtelu on kuitenkin hyvin normaalia, sillä joka koululla, kuten myös päivänavausten pitäjillä, on omat tapansa ja perinteensä järjestää päivänavauksia. Opettajat voivat pitää omalle luokalleen itse pienimuotoisen päivänavauksen täysin omalla tyylillään tai jakaa esimerkiksi oppilaille vuorot kunkin päivänavauksen hoitamiseen luokassa. Päivänavauksia voidaan myös järjestää koko koululle yhdessä, tällöin niitä pitävät opettaja, rehtori, oppilas tai jokin yhteistyötalon edustaja. Seurakunnan työntekijän pitämä päivänavaus on uskonnollinen tilaisuus. Tällaisissa tilaisuuksissa yhteinen hengellisen elämän harjoittaminen

on luvallista ja seurakunnan työntekijän paikalla ollessa jopa suotavaa. (Hakkarainen & Pihkala 2012, 21-22) Seurakunnan päivänavaukset voivat sisältää hengellistä musiikkia, rukousta ja raamatunlukua, koska ne ovat yleensä uskonnollisia tilaisuuksia (Koulu ja kirkko, i.a.). Vaikka koulujen päivänavaukset ovat seurakunnantyössä vain pieniä hetkiä kouluilla, muodostavat ne silti valtaavan kokonaisuuden. Päivänavausten myötä seurakunta on toistuvasti koolla kouluissa, joka mahdollistaa kristillisen perinteen vaalimisen ja antaa mahdollisuuksia uskonelämän syntymiseen ja hoitamiseen. (Hakkarainen & Pihkala 2012, 21-22)

Kouluissa yhteisten, kaikki koolle kutsuvien, päivänavausten tiheys vaihtelee runsaasti. Toisissa kouluissa kokoonnutaan yhteen joka viikko, kun taas toisissa kouluissa yhteisiä päivänavauksia on muutaman kerran lukukaudessa. (Hakkarainen & Pihkala 21-22.) Seurakunnan päivänavausrytmin olisi hyvä olla mahdollisimman säännöllinen, jotta se kuuluu saumattomasta koulun rytmiin. Siten myös niiden oppilaiden, jotka eivät osallistu päivänavauksiin, toiminta on helpompi suunnitella etukäteen. (Koulu ja kirkko, i.a.) On myös niitä kouluja, joissa seurakunnan pitämät päivänavaukset on jätetty kokonaan pois, koska ne on koettu liian hankaliksi järjestää. On ymmärrettävää, että sellaisissa kouluissa, missä oppilasaines on monikulttuurista ja – uskonnollista, seurakunnan työntekijän pitämät päivänavaukset eivät samalla tavalla tue koulun yhteisöllisyyttä, kuin taas sellaisissa kouluissa, joissa kaikki tai edes suurin osa oppilaista voi niihin osallistua. Koulun oma yhteisöllisyys kasvaa mitä useammin koulussa kokoonnutaan opetusryhmiä suuremmilla joukoilla yhteisiin toimintoihin. (Hakkarainen & Pihkala 2012, 21-22).

Päivänavauksia voi pitää salissa tai keskusradion kautta koulun resurssien mukaan (Koulu ja kirkko, i.a.). Salissa pidettäviä päivänavauksia helpompi ja vähemmän aikaa vievä ratkaisu on keskusradiopäivänavaukset, joihin opettajat ja oppilaat osallistuvat omista luokistaan käsin (Hakkarainen & Pihkala 2012, 21-22). Salissa pidettävät päivänavaukset aktivoivat kuulijoiden aisteja enemmän kuin keskusradiopäivänavaukset, mikä mahdollistaa kokonaisvaltaisemman vuorovaikutuksen kuulijoiden kanssa (Koulu ja kirkko, i.a.). Sen vuoksi keskusradion kautta pidettävä päivänavaus on sen pitäjälle haastavampi kuin salipäi-

vänävaokset. Keskusradiopäivänävaokset ovat lyhyitä hetkiä, joiden aikana luokissa voi tapahtua mitä vain. Kuitenkin puhujan tulisi tuon hetken aikana kiinnittää kuulijan huomio käsillä olevaan asiaan tai teemaan, ja tämä kiinnostus pitäisi saada säilymään läpi, puheen, rukouksen ja musiikin. (Hakkarainen & Pihkala 2012, 21-22.)

4 AIEMMAT OPINNÄYTETYÖT JA MATERIAALIT

4.1 Aiemmat opinnäytetyöt

Löysimme vain muutamia aihetta koskevia opinnäytetöitä. Varsinaisesti päivänavaus aihettamme koski opinnäytetyö Päivänavaus- jokapäiväinen aamupala: Kyselytutkimus Ylivieskan abiturienteille (Niemelä 2011). Kouluyhteistyön kehittämistä koskevia töitä taas löytyi useampia. Ne liittyvät omaan opinnäytetyöhömmme, koska opinnäytetyömme kehittää osaltaan kouluyhteistyötä. Kouluyhteistyön kehittämistä koskevia opinnäytetöitä olivat Kouluvierailulle?: Materiaalia kouluyhteistyöhön, Yhteisöllisen pedagogiikan ABC: Koulun osallisuuden ja yhteisöllisyyden kehittäminen nuorisotyön keinoin, Kirkko ja koulu sulassa sovussa: Tutkimus Karjasillan seurakunnan ja Karjasillan yläkoulun uskonnollisen kasvatuksen yhteistyöstä ja Kehittämisen kautta sujuvampaan yhteistyöhön: Porin Pihlavan seurakunnan ja Meri-Porin alueen koulujen yhteistyön kehittämishanke.

Opinnäytetyössä Päivänavaus- jokapäiväinen aamupala: Kyselytutkimus Ylivieskan abiturienteille Juha Niemelä on selvittänyt, millaisena nuoret kokevat päivänavaukset Ylivieskan seurakunnan alueella. Opinnäytetyössä on myös selvitetty, mitä nuoret odottavat päivänavauksilta ja miten he suhtautuvat seurakunnan työntekijän pitämiin päivänavauksiin. (Niemelä 2011, 2.) Niemelän opinnäytetyö oli aiheeltaan lähimpänä omaa opinnäytetyötämme, vaikkakin se tutkii aihetta vastakkaisesta näkökulmasta. Opinnäytetyössä on keskitytty siihen, millaisena kuulijat kokevat seurakunnan työntekijän pitämät päivänavaukset. Me taas keskitymme työssämme siihen, että saamme työntekijöille helpotavan työkalun päivänavausten laatimisen tueksi. Vaikkakin kyselytutkimus on tehty lukioikäisten parissa, saimme tästä opinnäytetyöstä viitteitä siihen millainen päivänavaus on mielekäs kuuntelijalle. Tämän pyrimme ottamaan huomioon myös materiaalimme aineistoa kerätessä.

Hanne Hyttisen opinnäytetyössä, Kouluvierailulle?: Materiaalia kouluyhteistyöhön, on ollut tavoitteena luoda materiaali Suomen Evankelisluterilaisen Opiske-

lija- ja Koululaislähetysten käyttöön, koskien vapaaehtoisista koostuvien kouluvierailutiimien perustamista ja lähettämistä kouluille. Tavoitteena on ollut antaa vapaaehtoisille kuva siitä, mitä koulun uskonnonopetus ja kouluvierailut ovat ja tehdä kouluvierailuille lähtemisestä helpompaa. (Hyttinen 2012, 2.)

Opinnäytetyössä Yhteisöllisen pedagogiikan ABC: Koulun osallisuuden ja yhteisöllisyyden kehittäminen nuorisotyön keinoin Annika Kauhanen on luonut oppaan koulussa tehtävästä nuorisotyöstä, jotta uusien toimijoiden olisi helpompi löytää paikkansa koulussa. Opas sisältää muun muassa nuorisotyön yleiset tehtävät, koulun ja nuorisotyön yhteiset kasvatustavoitteet sekä koulussa tehtävän nuorisotyön erityiset tavoitteet. (Kauhanen 2011,2.)

Johanna Rantalan opinnäytetyössä Kirkko ja koulu sulassa sovussa: Tutkimus Karjasillan seurakunnan ja Karjasillan yläkoulun uskonnollisen kasvatuksen yhteistyöstä on kartoitettu Karjasillan seurakunnan ja Karjasillan yläkoulun yhteistyötä rippikoulutyön toteutuksessa. Opinnäytetyössä tutkittiin yhteistyön määrää ja nuorten uskonnollisen kasvatuksen toteutumista ennen rippikoulua ja rippikoulun merkitystä nuorille. (Rantala 2011, 2.)

Opinnäytetyö Kehittämisen kautta sujuvampaan yhteistyöhön: Porin Pihlavan seurakunnan ja Meri-Porin alueen koulujen yhteistyön kehittämishanke on Pirjo Tikan kehittämishanke, jonka tarkoituksena on ollut seurakunnan ja koulujen yhteistyön parantaminen. (Tikka 2012, 2.)

Juha Niemelän opinnäytetyön lisäksi muut löytämämme työt käsittelevät koulu-yhteistyötä ja sen kehittämistä seurakunnan ja nuorisotyön näkökulmasta. Vaikka meidänkin työmme oleellisesti liittyy koulun ja seurakunnan yhteistyöhön, eroaa se kuitenkin suuresti näistä opinnäytetöistä. Verrattuna näihin töihin, opinnäytetyömme käsittelee hyvin tiiviisti vain yhtä yhteistyön osa-aluetta ja sen kehittämistä ja uudistamista, kun taas aikaisemmissa töissä on käsitelty koko yhteistyömuotoa. Koemmekin opinnäytetyömme olevan tällä saralla ainutlaatuisen.

4.2 Aiemmat materiaalit

Internetistä voi löytää paljon opettajille suunnattua päivänavausmateriaalia. Osalla materiaaleista on selkeä rakenne, ja ne kietoutuvat kuukausittain jonkun tietyn teeman ympärille tai keskittyvät esimerkiksi kansallisiin tai kansainvälisiin merkkipäiviin ja niistä nouseviin teemoihin. Selkeästi kristillisiä aiheita näissä opettajille suunnatuissa materiaaleissa on varsin vähän ja nämäkin vähäiset teemat keskittyvät suurten kristillisten juhlapyhien ympärille. Opettajille suunnattua materiaalia löysimme paljon seuraavilta internetsivuilta: Opettajien verkkopalvelu – edu.fi, kansalaisjärjestöjen opettajille ja kasvattajille tuottama – maailmankoulu.fi sekä Nuortenakatemia tuottama – nuortenakatemia.fi. Tässä siis listattuna vain muutamia opettajille suunnattuja avoimia palveluita, joista päivänavausmateriaalia voi koulupäiviin etsiä ja löytää.

Internetistä on löydettävissä myös järjestöjen sivuilta erilaisia materiaaleja. Nämä aineistot käyvät niin päivänavauksiksi kuin esimerkiksi tietoisuiksi erilaisista globaaleista aiheista. Myös kristillisten järjestöjen sivuilta on löydettävissä materiaaleja, jotka sisältävät tekstejä erilaisista teemoista ja näitä tekstejä voi hyödyntää myös päivänavausten pohjana. Tällaisia järjestöjen sivuja ovat esimerkiksi Suomen Punaisen Ristin sivut tai Suomen Lähetysseuran sivut.

Selkeästi kristillisiä päivänavauksia löytyy, kun tietää mistä etsii. Erilaisia hartaus- ja päivänavaustekstejä on koottu internetiin, mutta aineistot ovat hyvin hajanaisia eikä niitä ole kerätty mitenkään keskitetysti tai järjestelmällisesti. Kaikilla löytämillämme sivustoilla päivänavaukset olivat huonosti esillä, niitä ei ollut lajiteltu esimerkiksi eri teemojen alle tai laitettu järjestykseen selkeästi kirkkovuoden mukaan, vaikka ne niin kulkisivatkin. On toki hyvä, että päivänavauksia löytyy edes jonkin verran verkosta, mutta tiettyyn aiheeseen sopivan tekstin löytäminen voi viedä työntekijältä isonkin siivun työajasta, vaikka hän olisikin vain halunnut päästä vähän helpommalla. Löytämiemme sivustoja ovat muun muassa jumis.fi ja rukoushelmet.net. Näiltä sivuilta löytyy runsaasti erilaisia kertomuksia ja päivänavaustekstejä.

Jokaisen seurakunnan työntekijöiltä löytyy valtavasti myös vain kerran tai pari käytettyjä päivänavauksia. Onkin surullista, että näitä arvokkaita ajatuksia ja tekstejä ei voida keskitetysti koota jonkin tietyn palvelun alle siten, että niitä voitaisiin hyödyntää valtakunnallisesti ympäri Suomea. On kuitenkin joitakin aktiivisia työntekijöitä, jotka jakavat omia ajatuksiaan ja päivänavaus- ja hartaustekstejään esimerkiksi omissa blogeissaan tai nettisivuillaan, mutta näiden tekstien löytäminen vaatii melko paljon eri internetsivujen selailua. Myös saarnatekstejä löytyy tällaisista yhteyksistä melko paljon.

Kristillisiä hartausmateriaaleja ja – tekstejä löytyy paljon kirjoista, mutta pelkkiä päivänavausmateriaaleja on loppujen lopuksi hyvin vähän. Myös saarnoja ja erilaisia jumalanpalvelusmateriaaleja on koottu kirjoiksi. Monet hartaustekstikirjat keskittyvät paljolti yhden tai muutaman teeman ympärille ja sitä kautta pureutuvat kristillisiin aiheisiin ja Raamatun teksteihin. Esimerkkinä tällaisista kirjoista ovat muun muassa Luontokirkkovuosi – Hartauksia luonnossa ja luonnossa sekä Ison kirjan ihmisiä – 24 laulua, päivänavausta ja raamattutyöskentelyä. Myös tietyille ikäryhmille suunnattuja materiaaleja on koottu yhteen, kuten esimerkiksi alakoululaisten kanssa työskentelyyn tarkoitettu Matin kirkkovuosi.

Useimmat materiaalit ovat vain yhdeksi vuodeksi tai sitten irrallisista kertomuksista koottuja. Aineistot rakentuvat usein kirkkovuoden mukaan tai erilaisten suurempien teemojen alle. Tämän lisäksi on myös sellaisia kirjoja, jossa teksteissä sama hahmo kulkee läpi koko tekstisarjan, tällaiset tekstit eivät kuitenkaan välttämättä toimi suurissa seurakunnissa, joissa päivänavauksien pitäjiä on monta. Pienissä seurakunnissa tämä kuitenkin voi toimia ja olla kuulijoille hyvinkin mielekästä. Esimerkkejä tällaisesta kirkkovuoden, teemojen ja hahmojen kautta kulkevasta kirjallisuudesta ovat esimerkiksi pyhäkouluihin ja kerhohonjaajille suunnatut materiaalit, kuten Kerhohonjaajan käsikirja, erilaiset nuorteniltoihin käytettävä kirjallisuus, kuten Risteys. On olemassa myös pelkkiä kertomuskirjoja, kuten Kerron sinulle tarinan – kirjasarja. Tämän lisäksi löytyy myös paikallisissa seurakunnissa koottuja omille nuorille suunnattuja hartausmateriaaleja, jotka kuitenkin eivät ole välttämättä laajemmin saatavilla.

Luomamme päivänavausmateriaali on jonkinlainen sekoitus kaikesta edellä mainitusta. Emme ainakaan omilla tutkimuksillamme löytäneet mitään täysin vastaavaa teosta tai internetlähdettä, jota voisi kuvailla samanlaiseksi oman tuotteemme kanssa. Suurimpia eroja aikaisempien materiaalien ja tämän koostamamme materiaalin välillä on sen ajallinen käytettävyys. Yleisesti edeltävät teokset ja internetsivut on tarkoitettu käytettäväksi yhden vuoden aikana, kun taas meidän materiaalimme on rakennettu kolmeksi vuodeksi siten, että kolmen vuoden jälkeen materiaalia voi alkaa käyttämään uudelleen alusta. Kuten suurimmassa osassa aiemmista materiaaleista, meidänkin materiaalissamme on paljon muualta kerättyjä ja koottuja tekstejä, jotka on muokattu päivänavauksiin sopiviksi. Materiaalimme on luotu eri teemojen alle, mutta se kulkee myös hyvin paljon kirkkovuoden suurten pyhien mukaan. Tällaista yhdistelmää ei löydy juuristään aikaisemmasta teoksesta tai lähteestä. Koemmekin siis materiaalimme olevan ainutlaatuinen tietyiltä osin ja sen käytettävyyden olevan laaja. Uskomme materiaalimme palvelevan hyvin sitä käyttötarkoitusta, johon se on tilattu ja sen olevan käytettävissä myös muissa kuin Vantaan seurakunnissa.

5 OPINNÄYTETYÖN PROSESSI

5.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Päivänavauksen tulee olla koko koulua yhdistävä tilaisuus ja siinä tulisikin uskonnollisten teemojen lisäksi käsitellä myös oppilaiden ja koulun henkilökunnan elämään, kouluun ja yleisesti yhteiskuntaan liittyviä teemoja (Holma 1999, 92). Tavoitteenamme ei ollut ainoastaan luoda päivänavausmateriaalia, vaan kattava aineisto kirkon työntekijöiden avuksi. Valmistamassamme produktissa käsitellään näitä edellä mainittuja teemoja.

Päivänavauksia kerätessämme tavoitteenamme oli koota aineisto Vantaan seurakuntien toiveiden ja ohjeiden pohjalta. Päivänavaukset on rakennettu tarkoituksella samalla kaavalla eli ne sisältävät hengellisen näkökulman, tekstin, rukouksen ja musiikkiehdotuksen. Tämän tarkoituksena oli saada materiaalista helppolukuinen ja käyttäjäystävällinen. Ajatuksenamme olikin, että se helpottaa kiireisen kirkon työntekijän arkea sekä sellaisia tilanteita, joissa päivänavaus täytyy mennä pitämään vain lyhyellä varoitusajalla. Tavoitteenamme oli myös tehdä materiaalista niin monipuolinen, että sitä voisi käyttää myös muuhun tarkoitukseen kuin päivänavauksien pitämiseen, kuten esimerkiksi erilaisiin hartauksiin.

Toivomme, että opinnäytetyömme auttaa Vantaan seurakuntien lisäksi myös muita seurakuntia. Vaikka päivänavausmateriaali ei olekaan yleisesti saatavilla, tulee se tekijöidensä toimesta leviämään laajalle alueelle. Materiaalista on osoitettu kiinnostusta jo monista seurakunnista. Olemme myös miettineet materiaalin mahdollista julkaisemista, mutta emme koe sitä ajankohtaiseksi. Opinnäytetyöllämme haluamme osoittaa, että päivänavausten teko voi olla myös helppoa ja vaivatonta.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon laatimassa kirkon nuorisotyönohjaajan ydinosaamiskuvauksessa käsitellään neljää eri ydinosaamisaluetta (Sakasti, 2010). Nämä neljä aluetta ovat hengellisen työn osaaminen, pedagoginen

osaaminen, yhteisöllinen ja yhteiskunnallinen osaaminen sekä organisaatio- ja kehittämisosaaminen. Muodostimme henkilökohtaiset tavoitteemme osittain näitä ydinosaaamisalueita hyödyntäen.

Hengellisen työnosaaminen näkyy opinnäytetyössämme väistämättä, koska loimme seurakunnalle hengellistä materiaalia. Olemme ottaneet erityisesti huomioon, että materiaalissamme näkyy kristillisuus ja kristillinen arvopohja ja että materiaali on nimenomaan seurakuntatyöhön suunnattua. Hengellisen työnosaamiseen liittyvä tietotaito ja ammatillisuus kasvoivat opinnäytetyömme kautta, koska käytimme materiaalissa osaa kirkon perusteoksista ja noudatamme kirkon missiota eli perustehtävää. Kirkon tehtävä on kutsua ihmisiä armollisen Jumalan yhteyteen, tuoda elämään kestävä perusta ja rohkaista välittämään lähimmäisestään ja luomakunnasta (Suomen evankelis-luterilainen kirkko, i.a.). Materiaalissa olevien päivänavausten kautta pyrimme auttamaan hengellisen identiteetin hoitamisessa. Musiikin ja rukousten käyttöön liittyvät tiedot ja taidot kasvoivat vääjäämättä opinnäytetyömme kautta, koska jouduimme pohtimaan paljon musiikin ja rukouksen merkitystä ja käyttöä tietynlaisissa tilanteissa.

Pedagogisesta osaamisesta erityisesti kristillisen kasvatuksen ja kasteopetuksen osaaminen ja kasvun tukeminen kehittyivät opinnäytetyöprosessin aikana. Päivänavaukset ovat osa kristillistä kasvatusta ja kasteopetusta. Tästä johtuen meidän piti opinnäytetyössämme perehtyä niiden historiaan ja käytäntöön. Meidän tulee tunnistaa eri sukupuolten ja eri-ikäisten kehitysvaiheita, jotta pystymme luomaan sellaisia tekstejä, jotka palvelevat koko kuulijakuntaa tai ainakin suurinta osaa siitä. Selkeäsanaisilla ja hyvin suunnitelluilla päivänavauksilla saamme vaikeankin teeman tuotua ymmärrettävästi esille, oli lapsen tai nuoren kehitysvaihe mikä tahansa.

Yhteisöllinen ja yhteiskunnallinen osaaminen liittyvät opinnäytetyöhömme nimenomaan paikallisuuden, vuorovaikutustaitojen ja monikulttuuristen kysymysten sekä luonto- ja ympäristökasvatuksen osalta. Otimme produktia tehdessämme huomioon alueen, jolle sitä teimme hyödyntäen saamaamme tietoa alueen monikulttuurisuudesta. Monikulttuurisuus otetaan huomioon myös päivänavausten rakenteessa, koska päivänavauksia pystyy muokkaamaan niin,

että teksteistä korvaa hengellisen näkökulman yleismaailmallisella pohdinnalla. Myös Vantaan seurakuntien perinteet päivänavauskäytännöissä vaikuttivat materiaalin luomiseen ja perehdyimme myös yleisesti päivänavausten historiaan ja nykyisiin käytäntöihin. Vuorovaikutustaidot ovat tärkeä osa kouluyhteistyötä ja päivänavauksia. Päivänavaukset on pyritty luomaan niin, että jokainen pystyy muokkaamaan niistä omalle tavalleen sopivan. Materiaalia tehdessämme otimme huomioon myös luonto- ja ympäristökasvatuksen sekä kristittyjen ekologisen vastuun niin päivänavausten teemoissa kuin itse materiaalissa, koska materiaali tehtiin sähköisesti.

Organisaatio- ja kehittämisosaaminen liittyy opinnäytetyöhömmme toiminnan ja oman työn arviointina, kirkon perustehtävän toteuttamisena sekä oman työn ja ajankäytön suunnitteluna. Opinnäytetyössämme jouduimme arvioimaan omaa työtämme ja miettimään, mitä uutta voisimme oppia ja miten voisimme kehittää omaa työtämme luodessamme päivänavausmateriaalia. Kirkon perustehtävää koimme toteuttavamme luomalla materiaalin, jonka avulla kristinuskoa voidaan viedä eteenpäin. Oman työn ja ajankäytön suunnittelua jouduimme väistämättä miettimään opinnäytetyötä tehdessämme. Pohdimme niin oman ajankäyttömme suunnittelua kuin kirkon nuorisotyönohjaajien ajankäytön suunnittelua. Yksi tärkeimmistä tavoitteistamme olikin helpottaa juuri kirkon työntekijöiden ajankäyttöä opinnäytetyöllämme.

5.2 Opinnäytetyön teko ja työnjako

Opinnäytetyömme on luonteeltaan toiminnallinen. Toiminnallinen opinnäytetyö on vaihtoehto ammattikorkeakoulussa tehtävälle opinnäytetyölle tutkimuksellisen opinnäytetyön rinnalla. Toiminnallinen opinnäytetyö tavoittelee käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista tai järjestämistä ammatillisessa kentässä. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9.) Toiminnallinen opinnäytetyö on luonteeltaan projekti- tai hankemainen, jonka tuloksena syntyy jokin konkreettinen produkti eli tuote. Tämä tuote voi olla kirjallinen materiaali, kuten ohje, opas tai kirja, tai toteutettu tapahtuma. Keskeisenä tavoitteena on, että tuote erottuu selkeästi edukseen muista vastaavista tuotteista. Tällaisessa opinnäytetyössä tuotetta

perustellaan valitulla teorialla ja siinä on tutkiva ja kehittävä ote, jossa tutkimus näkyy lähinnä selvityksen tekemisenä. Tutkimuksellinen selvitys kuuluu tuotteen toteutustapaan. Toteutustapa tarkoittaa sitä, miten tuotteeseen liittyvä materiaali on hankittu tai miten se toteutetaan. Toiminnallisessa opinnäytetyössä näkyy tietty teoreettinen lähestymistapa aiheeseen, pohtiva ja perusteltu suhtautuminen tekemiseen ja kirjoittamiseen. Lopullinen opinnäytetyö on omien resurssien ja voimavarojen, tilaajan toiveiden, kohderyhmän tarpeiden ja oppilaitoksen opinnäytetöitä koskevien vaatimusten välillä tehty perusteltu kompromissi. (Vilka & Airaksinen 2003, 41-58.)

Saimme idean opinnäytetyöhömmme Järvenpään Diakonia-ammattikorkeakoulun järjestämältä Opinnäytetyö-torilta, jossa Vantaan seurakunnat etsivät tekijöitä päivänavausmateriaalille. Tarkoituksena oli luoda Vantaan seurakunnille päivänavausmateriaalit kolmeksi vuodeksi sekä ala- että yläkouluille. Tartuimme innokkaasti haasteeseen. Päivänavaukset olivat meille kummallekin vielä hie- man vieraita, sillä opiskelijoina emme olleet vielä paljon päässeet niitä luomaan tai toteuttamaan. Halusimme kuitenkin perehtyä päivänavausten kirjoittamiseen ja keräämiseen eri lähteistä, sillä koimme siitä olevan hyötyä niin yhteistyötahollemme kuin meille itsellemmekin tulevaisuudessa. Erilaisia hartaus- ja päivänavausmateriaaleja löytyy kyllä runsaasti, mutta mielestämme näin kattava päivänavauspaketti olisi silti hyödyllinen niin Vantaalla kuin muissakin seurakunnissa ympäri Suomea.

Aloitimme opinnäytetyöprosessin lokakuussa 2012 keskustelemalla Vantaan seurakuntien kasvatusasiansihteerin kanssa opinnäytetyömme laajuudesta, tarkoituksesta ja tavoitteista. Ideapaperimme esittelimme 2013 vuoden tammi- kuussa ja silloin aloimme myös kerätä erilaisia hartaustekstejä ja muita materiaaleja produktiamme varten. Meistä kumpikin käytti materiaalin hankkimiseen kontaktejaan itselle tutuista seurakunnista, kuten Tampereelta ja Sysmästä, sekä perehtyi erilaisiin hartauskirjoihin, tarinakirjoihin ja internetistä löytyviin hartausteksteihin ja – tarinoihin.

Samalla, kun keräsimme materiaalia produktiamme varten, aloimme kerätä opinnäytetyömme teoreettista viitekehystä. Teoriatiedon pohjalta loimme opin-

näytetyöllemme suunnitelman, jonka esitimme seminaarissa toukokuussa 2013. Suunnitelma toimi alustavana pohjana koko opinnäytetyöllemme ja sitä laajentamalla aloimme työstää lopullista opinnäytetyötämme.

Päivänavausmateriaalin tekstiosuuksien valmistumisen jälkeen työstimme materiaalia vielä vastamaan Vantaan seurakuntien tarpeita ja toiveita. Suunnitelimme materiaaliin erilaisista musiikkivaihtoehdoista koostuneen listan jokaisen teeman alle, yksilöllisesti sopimaan sekä ala- että yläkoulujen tarpeisiin. Musiikkien valinnassa ja kokoamisessa saimme apua Riihimäen seurakunnan virkaa tekevältä nuorisomuusikolta.

Tammikuussa 2014 luovutimme lopullisen päivänavausmateriaalin Vantaan seurakuntien kasvatustieteiden osastolle, joka toimitti materiaalin koko seurakunnan yhteiselle tietoasemalle. Samassa yhteydessä pyysimme palautteen materiaalistamme ja sen toimivuudesta Vantaan seurakunnilla. Kasvatustieteiden osasto lupasi koota meille koosteen saamastamme palautteesta. Tammikuussa 2014 esitimme myös opinnäytetyömme työnosan, jonka yhteydessä pyysimme neuvoja koskien työmme teoriaosuutta.

Maaliskuun alussa 2014 saimme kootun palautteen Vantaan seurakunnilta. Palaute oli pääosin positiivista. Palautteen saannin jälkeen aloimme koota työmme prosessin kuvausta. Opinnäytetyömme alkoi saada lopullisen muotonsa.

Olemme työstäneet produktiamme hyvin itsenäisesti, vaikkakin olemme pitäneet runsaasti myös yhteyttä opinnäytetyömme työelämätahoon. Yhteydenpito on hoitunut lähinnä sähköpostilla. Työmme luonteen huomioon ottaen, henkilökohtaiset tapaamiset eivät ole olleet välttämättömiä. Uskomme, että tämä on ollut kummallekin osapuolelle tyydyttävä ratkaisu. Keskinäinen työnjakomme sujui luontevasti. Kokosimme päivänavauksia tahoillamme tekemämme jaon perusteella ja hioimme kokonaisuutta ja muokkaamamme päivänavauksia sekä niihin liittyviä musiikkilistoja yhdessä. Teoreettisia käsitteitä ja lopullista raporttia kirjoitimme yhdessä.

Suurena riskinä oli aikataulu, koska päivänavauksia on paljon. Haasteena oli myös päivänavausten tekeminen niin, että ne täyttävät sekä työntekijöiden että kuuntelijoiden mieltymykset. Henkilökohtaisena haasteena koimme päivänavausten luomisen, koska oma kokemuksemme ja ammatillinen taustamme ovat tässä vaiheessa opiskelua vielä vajavaisia. Riskinä ajattelimme myös, että valmistuttuaan materiaali jää käyttämättä ja sitä ei markkinoida työntekijöille toimivana työkaluna.

6 PÄIVÄNAVAUSMATERIAALI

6.1 Päivänavausmateriaalin teemat

Vantaan seurakuntien kouluyhteistyön työryhmä on määrittänyt päivänavausmateriaalin aiheet siten, että jokainen aihe koskettaisi lasten ja nuorten elämää kouluvuoden aikana. Teemat eivät varsinaisesti kulje kirkkovuoden mukaan, mutta tärkeimmät kirkkovuoden juhlapyhät, kuten joulu ja pääsiäinen, on sijoitettu aihelistoissa kirkkovuoden mukaisesti oikeille paikoille. Alla olevasta aihelista näkyy kunkin kuukauden alakouluille suunnattu laajempi teema, jonka alle on vielä eritelty yläkoulujen hieman tarkemmat aiheet jokaiselle viikolle. Tällainen jaottelu johtuu siitä, että Vantaalla seurakunnan työntekijät käyvät pitämässä alakouluilla päivänavauksen kerran kuukaudessa kun taas yläkouluilla päivänavauksia käydään pitämässä kerran viikossa.

1. Tammikuu

- Kiire ja lepo
 - Väsyttää
 - Ajankäyttö
 - Usko ja rukous

2. Helmikuu

- Auttaminen ja vastuu
 - Vastuu ympäristöstä
 - Yhteisvastuu
 - Lähimmäinen

3. Maaliskuu

- Minä olen ihme
 - Olen ainutkertainen
 - Mä mä mä mä mä
 - Omat valinnat
 - Miten vaikutan?

4. Huhtikuu

- Suru ja ilo

- Yksinäisyys
- Kärsimys
- Pääsiäisen sanoma
- Onnellisuus

5. Toukokuu

- Tulevaisuus
 - Pelko
 - Opiskelu ja työ
 - Tulevaisuus
 - Kesäloma

6. Elokuu

- Hyvä meidän joukkue
 - Hyvä meidän joukkue

7. Syyskuu

- Ystäviä ikuisesti
 - Millainen on hyvä ystävä
 - Netti ja yhteisöt
 - Luottamuksen arvoinen
 - Rakkaus

8. Lokakuu

- Jumala
 - Jumalan huolenpito
 - Uskonnot
 - Millainen on kristinuskon Jumala?
 - Raamattu

9. Marraskuu

- Oikea ja väärä
 - 10 käskyä tänään
 - Kiusaukset
 - Kiusaaminen
 - Anteeksi

10. Joulukuu

- Perheen juhlaa
 - Kiitollisuus
 - Vanhempien kunnioitus
 - Yhteinen jouluku

Päivänavausmateriaali sisältää tämän listan mukaisesti kolme päivänavausta aihetta kohden. Tämä tarkoittaa 30 alakoulun päivänavausta ja 102 yläkoulun päivänavausta. Näiden lisäksi materiaali sisältää kaksi ylimääräistä päivänavausta, joiden aiheet käsittelevät äitien- ja isäinpäivää. Materiaalissa on siis yhteensä 134 päivänavausta.

Vantaan seurakuntien kouluyhteistyön työryhmän laatiman aihelistan teemat ovat monipuoliset ja hyvin nuorten elämään peilaavat. Siitä huolimatta päätimme muuttaa joidenkin kokonaisten teemojen ajankohtia sekä vaihtaa joitakin yläkoulujen aiheita kokonaan toisiksi. Alkuperäisessä listassa Jumala – teema oli sijoitettu maaliskuulle ja Minä olen ihme – teema lokakuulle. Vaihdoimme teemojen paikkaa, koska näkemyksemme mukaan Minä olen ihme – teemaan liittyvät yläkoulun aiheet Omat valinnat ja Miten vaikutan sopivat paremmin pääsiäistä edeltävään paastonaikaan.

Tammikuun alkuperäisen Hiljentyminen ja rukous – aiheen vaihdoimme vain osittain siten, että tekstit lopullisessa produktissa käsittelevät uskoa ja rukousta. Tämä johtui siitä, että alkuperäisissä teemoissa pelkästään uskoa käsittelevää aihetta ei ollut ollenkaan ja mielestämme uskosta ja rukouksesta on helppo ja hyvä puhua yhdessä.

Maaliskuun Jumalan huolenpito – aihe muotoutui löytämiemme tekstien perusteella. Alkuperäinen Vantaan seurakuntien antama aihe oli Onko Jumala olemassa, mutta koska löysimme mielestämme Jumalan huolenpidosta kertovia tekstejä enemmän ja koimme ne paremmiksi, joten päätimme muuttaa aiheen paremmin itsellemme sopivaksi.

Toukokuussa alun perin ollut Mitä unelmoin – aihe vaihtui käsissämme Pelko – aiheeseen, sillä koimme, että toukokuun Tulevaisuus – aiheen sisältävän myös

unelmointi teemaa ja pelon sopivan hyvin kumppaniksi Tulevaisuudelle ja Opiskelu ja työ – aiheelle. Syyskuun alkuperäisen Ihastus ja seurustelu – aiheen vaihdoimme käsittelemään ylipäättään rakkautta.

Marraskuun Kiusaus – aihe oli alkuperäisessä aihelistassa nimellä Piratismi. Meidän mielestämme nykynuorille piratismi on jo aikansa elänyt käsite ja itsessään vieras aihe. Päädyimme siihen, että käsittelemme teksteissä yleisesti ihmisen kohtaamia kiusauksia, kuten varastamista, mitä piratismikin oikeastaan on.

Joulukuuhun kouluuyhteistyön työryhmä oli alun perin suunnitellut aiheeksi Kuka sinua odottaa, mutta me päätimme vaihtaa aiheen käsittelemään kiitollisuutta. Kiitollisuuden kautta on mielestämme helppo valmistella lapsia ja nuoria joulun. Opettaa kuulijoita iloitsemaan siitä, mitä heillä jo on eikä vain ajatella sitä, mitä jouluna voisi pukilta saada.

6.2. Päivänavausten rakenne

Jokaisessa päivänavauksessa on samanlainen rakenne. Kaikki päivänavaukset sisältävät tekstin, rukouksen ja mahdollisen raamatunkohdan. Alakoulun päivänavauksissa on näiden lisäksi myös havainnollistamismateriaaliehtotukset. Teimme jokaisen aiheen mukaan myös musiikkilistat. Opinnäytetyömme liitteessä on nähtävissä esimerkkejä sekä ala- että yläkoulun erilaisista päivänavauksista sekä musiikkilistoista. Tuotteemme laajuuden ja sähköisen formaatin vuoksi emme ole liittäneet koko tuotetta opinnäytetyömme liitteeksi, vaan liitteemme koostuu vain muutamasta esimerkistä.

Oheisessa kuvassa on nähtävissä meidän itsellemme teettämät kirjat päivänavausmateriaalista. Näitä kirjoja ei kuitenkaan luovutettu Vantaan seurakunnille, vaan ne ovat vain meidän omaan käyttöömme. Vaikka Vantaan seurakunnat eivät halunneet materiaalia konkreettisena painoksena, me itse halusimme nähdä työmme tuloksen kansissa. Kuvasta voi hieman hahmottaa sitä, kuinka laaja produktimme todellisuudessa oli.

Liitteessä on nähtävissä helmikuun alakoulun kaikki päivänavaukset. Alakoulujen teksteissä on selkeästi näkyvillä lista mahdollisista havainnollistamismateriaaleista, itse päivänavauksen tekstiosuus sekä tekstiin liittyvä rukous. Näistä teksteistä on nähtävissä tekstien monipuolisuus. Monipuolisuus näkyy siinä, että osa teksteistä on enemmän hengellisiä ja osa taas yleismaailmallisempia. Liitteessä on myös nähtävissä maaliskuulta Olen ainutkertainen -aiheen kaikki päivänavaukset. Näistä teksteistä yksi on täysin itse tehty, yksi sellainen, jossa on lainaus Raamatusta ja kaikissa päivänavauksissa on hyvin yleismaailmallinen lähestymistapa uskoon. Päivänavaustekstien lisäksi liitteessä on nähtävissä esimerkit ala- ja yläkoulujen musiikkilistoista. Alakoulun musiikkilistasta näkyy, kuinka musiikkien valitsemiseen on käytetty virsikirjaa, lasten virsikirjaa ja laulutuli – kirjaa. Yläkoulun musiikkilistassa on ensin mainittuna mahdolliset levyiltä soitettavat musiikkivaihtoehdot, jonka jälkeen on listattu aiheeseen sopivat virret.

Päivänavauksissa kertomukset ja puheet ovat keskeisessä osassa. Kirjassa Kertojan käsikirja Pertti Luumi kirjoittaa kertomusten vaikutuksesta ihmiseen. Kertominen ja kerronta on ainutlaatuinen tapa välittää inhimillisiä kokemuksia ja tunteita. Kertomus jää helpommin lapsen mieleen. (Luumi 2006, 45.) Kautta historian kertomuksia on käytetty opetusten ja puheiden sekä tekstien pohjana (Vuorinen 1993, 116). Jeesus Nasaretilainen käyttää vertauksen ja tarinan voimaa kertoessaan opetuslapsilleen Jumalan valtakunnasta muun muassa Markuksen evankeliumista löytyvän kylväjä-vertauksen kautta. Vertauksessa Jeesus konkretisoi opetuslapsilleen kylvämisen kautta sanan ja Jumalan valtakunnan vastaanottamista. (Raamattu, Mark. 4:1-20.) Tämän vuoksi käytimmekin materiaalia kootessamme paljon kertomuksia ja kertovaa otetta tekstejä laatiesamme ja muokatessamme.

Kertomusten avulla samaistumme toisten ihmisten elämään ja kokemuksiin. Kertomukset voivat myös muuttaa käsityksemme itsestämme, ihmisestä ja maailmasta. Satujen ja kertomusten kautta kuulijaa elää läpi erilaisia tunteita ja kokee kasvaneensa. (Luumi 2006, 56.) Erityisesti yläkoulun päivänavauksissa mietimme paljon sitä, miten erilaiset tunteet ja asiat välittyvät kuuntelijalle, koska päivänavaus pidetään keskusradiosta ja mielikuvien luominen on vaativampaa. Radioon sopii mainiosti puhe, joka kuvaa tilanteita ja tapahtumia, joista kuulija voi todeta, että näin olisi voinut käydä minullekin (Lindqvist 2007, 38-39). Tämän vuoksi moni yläkoulun päivänavauksista on nuorten näkökulmasta kirjoitettu ja teksteillä pyritään haastamaan nuoria ajattelemaan ja samaistumaan niissä käsiteltyihin aiheisiin.

Alakouluissa pidettävissä päivänavauksissa käytetään havainnollistamismateriaaleja kertomusten tukena. Luumi kertoo kirjassaan havainnollistamisvälineiden tarpeellisuudesta. Kertojan tärkein työkalu on hänen oma persoonansa ja erityisesti hänen äänensä. Tämän vuoksi kerrottaessa ei välttämättä tarvita havainnollistamisvälineitä, koska omat äänenpainot, eleet ja ilmeet usein riittävät havainnollistamiseen. Mutta lapsen ollessa kuulijana, esimerkiksi päivänavauksessa, olisi kertomusten tapahtumia hyvä auttaa näkemään kuvan avulla. Erityisesti pienet lapset saattavat tarvita jotakin, joka tukee mielikuvituksen liikkeelle lähtöä, koska tiedot ja kokemukset elämästä ovat vielä niin rajallisia. (Luumi

2006, 163.) Uskonnollisten asioiden ymmärtäminen voi lapsille olla vaikeaa, koska käsitteet ovat niin abstrakteja. Lasten konkreettisen ajattelun vuoksi on hyvä käyttää havainnollistamismateriaaleja, jotka auttavat käsitteiden ymmärtämisessä. Kun konkreettinen ajattelu saadaan syventymään, se luo pohjan myös käsitteellisen ajattelun syntymiselle. Tällainen ajattelun syventyminen on tärkeää, jotta uskonnollinen vakaumus voi vahvistua. (Luukkonen 1997, 44.) Mietimme havainnollistamismateriaaliehtotukset pitkälti sen perusteella, mikä tavara, asia tai väline olisi työntekijän saatavilla helposti. Kuitenkin kyseessä on vain ehdotus ja työntekijän tulee itse löytää hänelle ja tekstille sopivin tapa auttaa lasten mielikuvitusta.

Hengellisyys on osa jokaista kokoamaamme päivänavausta. Kuitenkin hengellisyys on helposti muokattavissa suuresta osasta päivänavauksia yleismaailmalliseksi pohdinnaksi, koska Vantaalla monet koulut ovat niin monikulttuurisia, ettei hengellisyys voi olla päivänavauksissa niin keskeisessä asemassa. Tekstit ovat selkeästi hengellisiä sen vuoksi, että haluamme sen kuuluvan ja näkyvän seurakunnan päivänavauksissa ja että hengellisyyttä viedään myös kouluarjen keskelle. Marjatta Kallialan mukaan monikulttuurinen toimintaympäristö ei tarkoita sitä, että esimerkiksi päivänavausten hengellisyyttä tulisi karsia liikaa, sillä kristillisyys on osa suomalaista kulttuuria, jolloin se voi myös kouluissa näkyä. Vähemmistöjen on myös pystyttävä kohtaamaan erilaisuutta meidän kulttuurissamme ja olemaan suvaitsevaisia ilman, että meidän tarvitsisi kieltää oma kulttuurimme. (Kalliala 2005, 164.) Joka vuosi keväisin ennen koulujen päättäjäisiä sekä talvella ennen joulua käydään mediassa kiivasta keskustelua siitä, tulisiko hengellisyyden ja vanhojen kristillisten perinteiden näkyä koulun juhlissa. Myös vuonna 2014 keväällä virisi keskustelu Suvivirren asemasta koulujen kevätjuhlissa. Mielipiteitä on monenlaisia. Monissa keskusteluissa kuitenkin nousee esiin ajatus siitä, onko Suvivirren laulaminen uskonnon harjoittamista vai vain vanha perinne, josta kenenkään ei tarvitse pahoittaa mieltään. Esimerkiksi Yle uutisoi muslimien suhtautumisesta Suvivirsi-keskusteluun 2014 maaliskuussa. (Yle, 26.3.2014.)

Havainnollistamismateriaalien, puheiden, kuvien, eleiden ja ilmeiden lisäksi musiikilla on tärkeä merkitys informaation välittämisessä kuulijoille (Vuorinen 1993,

167). Tämän vuoksi musiikki liittyy olennaisesti myös päivänavauksiin. Päivänavausmateriaalissamme musiikit löytyvät erillisistä musiikkilistoista. Musiikkilistat olivat meidän oma ajatus. Meiltä oli toivottu jokaiseen päivänavaukseen musiikkiehdotus. Halusimme tehdä musiikkilistat, koska se mahdollistaa vaihtelevuuden sekä monipuolisuuden päivänavauksissa. Yläkoulun musiikkilistat sisältävät gospelmusiikkia ja populaarimusiikkia eri tyylilajeista sekä virsi- ja lauluehdotuksia. Listat on rakennettu niin, että niistä löytyisi aina esittäjä, kappale ja albumi. Alakoulun musiikkilistat sisältävät aiheittain listan sopivista ehdotuksista virsikirjasta, lasten virsikirjasta ja laulutulesta. Saimme musiikkilistojen kokoamiseen oman osaamisemme lisäksi apua myös Riihimäen seurakunnan virkaa tekevältä nuorisomuusikolta.

Kyseessä on materiaali, jonka olemme pääosin keränneet eri lähteistä. Tämän vuoksi jokaisen päivänavauksen lopusta löytyy lähde, josta se on muokattu. Tämä tarkoittaa myös sitä, että osa päivänavauksista voi olla työntekijöille jo ennestään tuttuja. Materiaalin on tarkoitus olla käyttökelpoinen sellaisenaan, mutta jokaisen työntekijän tulee silti muokata teksti omanlaiseksi. Materiaali toimii rakenteensa vuoksi myös ideapankkina, josta työntekijä voi ottaa kokonaisuuksia päivänavauksia tai vain osia siitä.

Päivänavausmateriaalissa on nähtävissä aiemmin mainittuja kristillisen kasvatuksen eri ulottuvuuksia. Opillinen ulottuvuus näkyy käyttämässämme Raamatun kertomuksissa sekä Jumalaan liittyvien kysymysten pohtimisena sekä niiden viemisenä nuorten ja lasten sekä muiden kuulijoiden keskuuteen. Rukoukset ja hengelliset laulut ovat osa rituaalista ulottuvuutta. Kokemuksellinen ulottuvuus taas on nähtävissä Jumalan rakkauden ja läsnäolon jakamisessa ja tulevaisuuden ja Jumalan lupauksen pohtimisena. Eettis-moraalinen ulottuvuus näkyy erityisesti päivänavausten aiheissa. Huolenpidollinen ulottuvuus materiaalissa välittyy päivänavauksen pitäjän kautta. Tekstien ja päivänavauksen pitäjän luoma huolehtiva ja turvallinen ilmapiiri on osa huolenpidollista ulottuvuutta. Päivänavauksen kulloinkin pitäjä vaikuttaa omilla periaatteillaan, toimintatavoillaan ja menetelmillään siihen, kuinka paljon kristillisen kasvatuksen pedagoginen ulottuvuus näkyy ja kuuluu kussakin päivänavauksessa.

7 ARVIOINTI JA POHDINTA

Vantaan seurakuntayhtymän kouluysteistyötiimin työntekijät tutustuivat luomaamme päivänavausmateriaaliin kasvatusasiainsihteerin pyynnöstä tammi-helmikuussa 2014. Maaliskuussa tapasimme kasvatusasiainsihteerin, joka antoi meille työntekijöiltä kokoamansa palautteen. Vain harva oli ehtinyt kokeilemaan päivänavauksia käytännössä. Tämä johtui opinnäytetyömme aikataulun tiukkuudesta ja siitä, että saimme toimitettua päivänavaukset Vantaan seurakunnille muutamaa kuukautta suunniteltua myöhemmin. Tästä syystä saamamme palaute pohjautui melkein täysin seurakunnalle antamaamme kirjalliseen materiaaliin, lukuun ottamatta muutamia kommentteja niiltä työntekijöiltä, jotka olivat ehtineet joitakin päivänavauksia testaamaan.

Saamamme palaute oli pääosin erittäin positiivista. Päivänavausten selkeä rakenne, pituus ja monipuoliset teemat saivat työntekijöiltä paljon kiitosta. Erityisesti materiaalin laajuutta keuhuttiin. Tekstejä pidettiin helposti muokattavina ja niiden koettiin antavan ideoita päivänavauksiin. Päivänavausmateriaalissa keuhuttiin myös sen valmiutta. Päivänavaukset käyvät myös muokkaamattomina esitettäväksi silloin, kun työntekijällä ei ole aikaa valmisteluille.

Palautteen antajien työntekijöiden mielestä päivänavausmateriaalin teemoilla selviää helposti kolme vuotta. Työntekijät antoivat positiivista palautetta siitä, että jokaisesta teemasta oli monia erilaisia näkökulmia. Saimme myös positiivista palautetta siitä, että monet tekstit sopivat muuhunkin käyttötarkoitukseen kuin päivänavauksien pitämiseen. Työntekijät pitivät käsiteltyjä aiheita nuorten elämään sopivina sekä luomamme materiaalin tyyliä nuorille helposti lähestyttävänä.

Luomiamme musiikkilistoja, jotka sisälsivät sekä kappaleita että virsiä, pidettiin työtä helpottavina. Usein työntekijällä aikaa menee päivänavaukseen sopivan musiikin etsimiseen, jolloin valmiiksi teemojen alle kootuista listoista on työntekijälle hyötyä.

”Mahtavaa kuinka laajasti erilaiset musiikit on listattu! Jo pelkästään erilaisista musiikeista saa ideoita omiinkin päivänavauksiin. Tosin olisi ollut mukavaa jos jokaisen aiheen alla olisi ollut yhtä paljon erilaisia vaihtoehtoja. Vaikkakin ylipäätään jokaiseen aiheeseen edes muutaman kappaleen löytäminen on aika saavutus!” (Palaute Vantaan seurakuntien työntekijöiltä, 5.3.2014.)

Kuten edellä olevasta kommentista huomaa niin hieman kritiikkiä saimme siitä, että kaikkien teemojen alla ei ollut yhtä monipuolisesti musiikkivinkkejä. Mutta ymmärrettiin myös, että kaikkiin aiheisiin ei ollut helppo löytää ehdotuksia. Produktin työstämisen alkuvaiheessa Vantaan seurakunnilta toivottiin, että jokaisen päivänavauksen yhteydessä olisi siihen sopiva musiikkiehdotus. Saamassamme palautteessa teemoittain ja vuosittain kootut musiikkilistat nähtiin kuitenkin tätä parempana ideana.

Vantaan seurakuntien alueella olevissa kouluissa on paljon oppilaita, joilla on monikulttuurinen tausta. Tästä johtuen myös uskontojen kirjo on laaja. Palautteessaan työntekijät kiittivät siitä, että jokaisessa päivänavauksessa on rukous. Mutta heidän mielestään on valitettavaa, että niiden käytettävyys on Vantaan alueen kouluissa vähäinen, koska osa kouluista on tarkkoja päivänavauksien sisällöistä juuri moniuskontoisuuden vuoksi. Saimme positiivista palautetta myös siitä, että materiaalin päivänavaukset ovat selkeästi hengellisiä. Kuitenkin Vantaan moniuskontoisuuden vuoksi joissain kouluissa tätä päivänavauksissa olevaa hengellisyyttä joutuu rajoittamaan.

Opinnäytetyön tekeminen on ollut kiinnostavaa, mutta samalla myös haastavaa ja aikaa vievää. Päivänavausmateriaalia luodessamme olemme oppineet paljon omasta tavastamme kirjoittaa päivänavauksia sekä siitä, millaista on kirjoittaa materiaalia jonkun muun käyttöön. Koemme, että koulutuksestamme on ollut työn tekemisessä apua, sillä olemme opintojemme aikana saaneet hyvät valmiudet ja ohjeet sekä käytännön harjoitusta päivänavausten kirjoittamiseen ja pitämiseen. Päivänavaukset ovat ajallisesti pieni osa kirkon nuorisotyönohjaajan arjesta, mutta niiden suunnittelu ja valmistelu saattavat viedä isonkin osan työajasta. Koemme materiaalin auttavan työntekijän työtä ja tekevän hänen arjestaan hieman helpompaa ja päivänavauksen pitämisestä mielekkäämpää.

Päivänavauksia tehdessämme yllätyimme siitä, kuinka haasteellista on koota tuoreita ideoita ja tekstejä, joita työntekijät eivät olisi kuulleet tai pitäneet jo satoja kertoja. Oman haasteensa toi myös valmis aihelista, jonka pohjalta materiaalin teimme. Joistakin aiheista oli haastavampaa löytää tai tehdä päivänavauksia, ja siksi päädyimmekin joitakin aiheita muuttamaan. Opimme, että päivänavauksissa tärkeintä on tekstin sisältö ja merkittävyys. Koulussa pidetty päivänavaus kestää keskimäärin noin viisi minuuttia, mutta silti se on näkyvin osa seurakunnan koulu yhteistyötä. Prosessin aikana opimme, ettei ole samantekevää, mitä päivänavauksessa sanoo, koska tällä viiden minuutin puheella pystyy vaikuttamaan lapsen ja nuoren elämään viikkoja, kuukausia tai jopa vuosia.

Opinnäytetyömme produktia varten saimme työelämä taholtamme enemmän toiveita kuin rajoitteita, oikeastaan ainoa saamamme rajoite oli päivänavauksen pituus eli päivänavaus pitää pystyä pitämään viidessä minuutissa. Tärkeimpänä toiveena oli, että materiaali kattaisi sekä ala- että yläkoulun päivänavaustarpeet kolmeksi vuodeksi. Vaikka saimmekin koulu yhteistyöryhmän laatiman aihelistan, meillä oli hyvin vapaat kädet materiaalin työstämisessä. Mikäli olisimme alkaneet luomaan materiaalia täysin tyhjästä ilman aihelistaa, emme olisi rakentaneet tällaista materiaalia. Olisimme koostaneet materiaalin kirkkovuoden mukaan, mikä olisi helpottanut muun muassa raamatunkohtien löytämistä monipuolisemmin jokaiseen päivänavaukseen ja virsi- ja musiikkivaihtoehtojen löytämistä. Kirkkovuoden mukaan tehdyssä materiaalissa olisi paremmin pystynyt hyödyntämään myös kokonaisia Raamatun kertomuksia päivänavausten pohjana. Tällaisen materiaalin rakenne palvelisi myös kirkkovuoden kulun opettamisessa.

Jos aloittaisimme opinnäytetyömme uudestaan, tekisimme joitakin asioita toisin. Aloittaisimme prosessin seuraamalla Vantaan kouluissa pidettäviä seurakunnan päivänavauksia ja havainnoimalla päivänavausten rakennetta ja niiden kuulijakuntaa. Tämän lisäksi haastattelisimme työntekijöitä ja kuuntelisimme tarkemmin heidän toiveitaan siitä, millaisia päivänavauksia he haluaisivat käyttää. Pyrkisimme myös itse testaamaan enemmän kirjoittamiamme päivänavauksia. Olisimme myös toivoneet, että työntekijät olisivat voineet testata päivänavauksia enemmän ennen palautteen antoa. Materiaalin laajuudesta johtuen sen testaa-

misprosessi olisi kuitenkin niin aikaa vievä, ettei se meidän opintojemme puitteissa olisi ollut edes mahdollista.

Olemme hyvin tyytyväisiä suunnittelemaamme materiaaliin, vaikka siinä on paljon kehittämisen varaa. Alkuperäisen suunnitelman mukaan materiaalin piti olla valmis niin, että työelämätaho pystyy sitä jonkin verran testaamaan. Kuitenkin omista työkiireistä johtuen materiaali ei valmistunut siinä aikataulussa, että kunnolliseen testaamiseen olisi ollut aikaa. Näin ollen jouduimme opinnäytetyösämme luottamaan vain työntekijöiden pintapuoliseen arviointiin materiaalisitamme.

Mielestämme tällaisessa päivänavausmateriaalissa on suuria haasteita. Suurimpana haasteena oli luoda sellainen aineisto, joka varmasti tulee käyttöön ja josta on kirkon nuorisotyöntekijän työssä oikeasti myös hyötyä. Produktin luomisprosessin aikana meillä oli selkeä näkemys siitä, että tekstejä tulisi käyttää kolmen vuoden sykleissä. Pohdimme sitä, onko ajatuksemme tuotteemme käytöstä sama kuin Vantaan seurakuntien työntekijöillä. Joidenkin palautteiden perusteella mietimme, ajattelevatko työntekijät, että materiaali on käyttökelpoinen ainoastaan kolme vuotta ja sen jälkeen se jää käyttämättä. Tällaiset haasteet pienentyisivät vielä selkeämmällä ohjeistuksella ja saatekirjeellä.

Luomamme päivänavausmateriaali ei tässä muodossa toimi kaikissa Suomen evankelis-luterilaisissa seurakunnissa. Päivänavauskäytännöt ja työntekijät ovat seurakunnissa niin erilaisia, että tällä rakenteella koottu aineisto ei sovellu kaikkien käyttöön. Produktiamme tai sen osia on jo jaettu kasvatusasiansihteerin toimesta jo muillekin seurakunnille. Tuotteemme on herättänyt jo sen luomisvaiheessa kiinnostusta muissa seurakunnissa. Toivommekin, että kokoamastamme aineistosta olisi hyötyä siitä kiinnostuneille seurakunnille ja heidän työntekijöilleen. Opinnäytetyömme liitteenä on ainoastaan muutamia esimerkkejä tekemistämme päivänavauksista ja musiikkilistoista. Koko produkti on kuitenkin ainoastaan vain sen kokoajien ja Vantaan seurakuntien hallussa ja sen julkisesta levittämisestä ei ole vielä suunnitelmia.

LÄHTEET

- Hakkarainen, Kaarina; Pihkala, Panu 2012. Seurakunta ja koulu: yhteistyön käsikirja. Helsinki: Lasten Keskus.
- Hallikainen, Katriina 2004. Päivänavaus päiväkodissa ja koulussa. Teoksessa Leena Heinonen; Juha Luodeslampi; Leena Salmensaari (toim.) Lapsityön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 249–264.
- Halme Lasse 2008. Uskonto ja kasvatus vuorovaikutuksena. Helsinki: Lasten keskus
- Halme, Lasse 2010. Uskonto ja yksilö. Teoksessa Martin Ubani; Arto Kallioniemi; Juha Luodeslampi (toim.) Kokonaisvaltainen kasvatus, lapsi ja uskonto. Helsinki: Lasten Keskus, 54–68.
- Holma, Markku 1999. Päivänavaus. Teoksessa Markku Holma; Hannu Majamäki; Pekka Nummela (toim.) Oppia ikä kaikki - Kirkon oppilaitostyö opintieillä. Helsinki: Kirkkohallitus - Kasvatusasiain keskus, 91–95
- Huttunen, Timo; Kallinen Eija 2005. Ennen meitä-100 vuotta kristillistä nuorisotyötä. Teoksessa Terhi Paananen; Hans Tuominen (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 295–310.
- Hyttinen, Hanne 2012. Kouluvierailulle?: Materiaalia kouluyhteistyöhön. <https://publications.theseus.fi/handle/10024/51896>
- Jumala on. Elämä on nyt. Rakkaus liikuttaa. 2004. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lapsi- ja nuorisotyön missio, visio ja strategia 2010. Kirkkohallituksen julkaisuja.
- Kalliala, Marjatta 2005. Varhaiskasvatuksen uskontokasvatuksen mahdollisuudet moniuskontoisessa yhteiskunnassa. Teoksessa Päivi Hilska;

Arto Kallioniemi; Juha Luodeslampi (toim.) Uskontokasvatus monikulttuurisessa maailmassa. Helsinki: Kirjapaja Oy, 141–176.

Kauhanen, Annika 2011. Yhteisöllisen pedagogiikan ABC : Koulun osallisuuden ja yhteisöllisyyden kehittäminen nuorisotyön keinoin. <https://publications.theseus.fi/handle/10024/35907>

Kirkon nuorisotyöntekijän ydinosaaminen. Viitattu 5.3.2014. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/F69989152F5F3B0AC2257744002BF5ED/\\$FILE/nuorisott_yo.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/F69989152F5F3B0AC2257744002BF5ED/$FILE/nuorisott_yo.pdf)

Launonen, Pekka 2008. Kirkon nuorisotyö – Hengellisen, pedagogisen ja sosiaalisen kolmiyhteys. Teoksessa Tommi Hoikkala; Sell, Anna (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä – Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 78–89.

Lindqvist, Ingmar 2007. Luova hartauspuhe. Teoksessa Lisa Enckell (toim.) Kuunteleeko kukaan puhettasi. Helsinki: Kirjapaja Oy, 23–40.

Lukioasetus 1998/810, 6.11.1998. Viitattu 2.5.2013. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980810>

Luodeslampi, Juha; Karjalainen, Juha-Mikko 2005. Nuorisotyö kouluissa ja oppilaitoksissa. Teoksessa Terhi Paananen; Hans Tuominen (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 119–137.

Luukkonen, Liisa 1997. Lapsen kehitys. Teoksessa Liisa Luukkonen (toim.) Nolasta neljääntoista – käsikirja seurakuntien lapsi- ja varhaisnuorisotyöhön. Helsinki: Lasten Keskus, 30–49.

Luumi, Pertti 2006. Kertojan käsikirja. Helsinki: Lasten Keskus

Muhonen, Mervi; Tirri, Kirsi 2008. Mitä on kristillinen kasvatus?. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: Lasten Keskus, 63–82.

Niemelä, Juha 2011. Päivänavaus- Jokapäiväinen aamupala: Kyselytutkimus ylivieskalaisille abiturienteille.

<https://publications.theseus.fi/handle/10024/29887>

Palaute Vantaan seurakunnan työntekijöiltä. 5.3.2014.

Perusopetusasetus 20.11.1998/852. Viitattu 2.5.2013

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980852#L1P6>

Pruuki, Lassi 2010. Hengellinen lapsi. Teoksessa Eero Jokela; Heli Pruuki (toim.) Jo iso, vielä pieni - Kouluikäisen lapsen maailma Helsinki: Lasten keskus, 222–234.

Puolimatka, Tapio 2008. Arvojemme juuret. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus Kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: Lasten Keskus, 15–62.

Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Helsinki: Kirjapaja Oy.

Rantala, Johanna 2011. Kirkko ja koulu sulassa sovussa: Tutkimus Karjasillan seurakunnan ja Karjasillan yläkoulun uskonnollisen kasvatuksen yhteistyöstä. <https://publications.theseus.fi/handle/10024/34931>

Rokka, Pekka; Tommola, Tuomo 1999. Koulu ja seurakunta yhdessä. Teoksessa Markku Holma; Hannu Majamäki; Pekka Nummela (toim.) Oppia ikä kaikki - Kirkon oppilaitostyö opin tiellä. Helsinki: Kirkkohallitus - Kasvatusasiain keskus, 31–36

Seppo, Juha 2008. Uskonnonvapauden kehitys ja nykyinen sisältö. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: Lasten Keskus, 99–120.

Sjöberg, Inger 1999. Samarbete mellan församling och skola. Teoksessa Markku Holma; Hannu Majamäki; Pekka Nummela (toim.) Oppia ikä

kaikki – Kirkon oppilaitostyö opin tiellä. Helsinki: Kirkkohallitus – Kasvatusasiain keskus, 63–67.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Meidän kirkko – visio ja missio. Viitattu 5.3.2014.

<https://evl.fi/evlfi.nsf/Documents/716F2D779EFE5AD3C22573FB004F0F26?openDocument&lang=FI>

Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Koulu ja kirkko. Viitattu 20.3.2014

<http://koulujakirkko.evl.fi/uskonnonharjoitus>

Takamaa, Reijo; Grönholm, Niklas; Holländer, Ann-Mari; Jokela, Eero; Kähkönen, Noora; Vappula, Katri & Vinko Tuula 2012. Tytöt ja pojat seurakuntalaisina. Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Kirkkohallituksen julkaisuja 2012:5. Helsinki: Kirkkohallitus.

Tikka, Pirjo 2012. Kehittämisen kautta sujuvampaan yhteistyöhön: Porin Pihlavan seurakunnan ja Meri-Porin alueen koulujen yhteistyön kehittämishanke. <https://publications.theseus.fi/handle/10024/41459>

Tuominen, Hans 2005. Elän ja hengitän – nuoren spiritualiteetti. Teoksessa Terhi Paananen; Hans Tuominen (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 35–52.

Tuominen, Hans 2010. Koulu yhteistyön strategia. Raportti kehittämissuunnittelusta ja johtamisesta jet-tutkintoon. Vantaan seurakunnat.

Uskonnonvapauslaki 6.6.2003/453. Viitattu 18.1.2014.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030453>

Vanne, Antti 2008. Kristillinen kasvatus koulussa. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: Lasten keskus, 131–140.

Vantaan seurakunnat. Viitattu 30.4.2013. <http://www.vantaanseurakunnat.fi/fi>

Vilkkä, Hanna; Airaksinen Tiina 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vuorinen, Ilpo 1993. Tuhat tapaa opettaa – Menetelmäopas opettajille, kouluttajille ja ryhmän ohjaajille. Naantali: Resurssi.

Yle. 26.3.2014. Muslimiyhteisö: Suvivirsi ei ole meille ongelma. Viitattu 22.4.2014.

http://yle.fi/uutiset/muslimiyhteiso_suvivirsi_ei_ole_meille_ongelma/7156584

LIITE 1: Esimerkkejä päivänavauksista ja musiikkilistoista

Alakoulu, helmikuun ensimmäisen vuoden päivänavaus

AUTTAMINEN JA VASTUU

Tarvikkeet: Saliavauksessa mukana eväsleipä ja yhteisvastuu- keräys lipas (tai jokin muu keräykseen liittyvä esine)

Miettikää ihanaa aurinkoista päivää. Sellaista täydellistä eväsretkipäivää. Kun lähdetään eväsretkelle, mukaan matkalle tarvitaan tietenkin kunnon eväät – eväiden syöminenhän on juuri se matkan kohokohta. Viimeksi, kun minä olin eväsretkellä, otin mukaan vastaleivotun eväsleivän, ihanan tuoksuvan ja herkulliselta maistuvan leivän. Kutakuinkin tällaisen, joka minulla on kädessä. Maltoin tuskin odottaa, että saan pitää evästuon ja pääsisin maistamaan leipää. Sitä varten piti löytää juuri sopiva paikka – kanto, kaatunut puunrunko tai ihanan vihreä niitty. Kyllä sen sitten tietää, kun sellainen osuu kohdalle. Hetken aikaa käveltyäni kohtasin tiellä köyhän ja nälkäisen vanhuksen, joka pyysi minulta hie-man arastellen euroa lainaksi. Euroa minulla ei ollut antaa, mutta annoin palan omasta eväsleivästäni hänelle. Mursin palan itselleni ja vanhukselle ja söimme yhdessä. Syötyään vanhus kiitteli minua vuolaasti ja lähti jatkamaan matkaansa iloisena.

Jatkoin matkaani onnellisena siitä, että olin voinut auttaa jotakin ihmistä lyhyen matkani aikana. Vähän ajan kuluttua huomasin kannon nokassa yksinäinen hahmon – lapsen. Pysähdyin hänen luokseen ja kutsuin hänet kanssani eväshetkeen. Istuimme maahan kannon juurelle ja kaivoin repustani jälleen leivän esille. Ihmettelin leipää murtaessani, että onpas tämä ollut riittoisa leipä. Olen jakanut siitä matkani aikana apua tarvitsevalle ja siitä on riittänyt yllin kyllin meille kaikille.

Auttamisesta tulee hyvä mieli. Auttamiseen ei tarvita ihmeitä. Pieni hymy tai oven avaus toiselle ihmiselle voi riittää. Jotta saamme hyvän mielen, riittää, että tiedämme tehneemme hyvää. Yhteisvastuu- keräys on käynnissä. Yhteisvas-

tuu- keräyksen avulla on tarkoitus auttaa jotakin tiettyä ryhmää ihmisiä, jotka tarvitsevat apua. (Voi mainita sen vuoden yhteisvastuu keräyksen kohteen.) Sinäkin voit saada itsellesi hyvän mielen. Lahjoita omastasi vähän ja annat toiselle paljon.

RUKOUS

Rakas Jumala, kiitos auttamisen ilosta. Kiitos siitä, että olet antanut meille paljon hyvää, ja että saamme jakaa sitä myös muille. Auta meitä tekemään hyvää. Aamen.

Lähde: Erja Pesu

Alakoulu, helmikuun toisen vuoden päivänavaus

AUTTAMINEN JA VASTUU

Tarvikkeet: Esimerkiksi pahvista leikatut numerot yhdestä kymmeneen. Näytä kunkin käskyn numero kuulijoille.

Kaikki meistä tietävät, että Raamatussa on Jumalan meille antamat 10 käskyä, joiden mukaan meidän tulisi koittaa elää. Minä kuitenkin luin eräästä kirjasta lähimmäisen kymmenen käskyä. Palataan näihin käskyihin kohta, mutta mietitään sanaa lähimmäinen ennen sitä. Mitä lähimmäinen voisi tarkoittaa? Minusta ja varmaan ainakin osasta teistä muistakin se tarkoittaa kavereita, perheenjäseniä ja sukulaisia, mutta myös muita ihmisiä. Oikeastaan se tarkoittaa ihan kaikkia meidän ympärillä olevia ihmisiä. Vieraskin ihminen on meidän lähimmäisemme.

Mutta nyt niihin käskyihin. Mielestäni nämä olivat sellaisia hyviä elämänohjeita joiden avulla me tulemme toimeen muiden kanssa ja voimme olla muille hyviä ystäviä ja lähimmäisiä.

1. Tärkeintä on, että olet juuri sellainen kuin olet. Oma itsesi.
2. Elä niin kuin tahdot. Silloin opit myös arvostamaan muiden tapaa elää.
3. Kunnioita toisia. Kaikki ovat arvokkaita.
4. Muista olla hyvä itsellesi ja anna itsellesi anteeksi virheesi.
5. Ole puolueeton ja reilu, älä syrji toisia.
6. Ole herkkä muiden tunteille, silloin osaat asettua myös muiden saappaisiin.
7. Muista että sinäkin voit tehdä virheitä. Oma suoritustaan voi aina parantaa.
8. Anna muille tilaa elää. Sinun ei tarvitse murehtia toisten murheita.
9. Älä hylkää apua tarvitsevaa, äläkä petä kenenkään luottamusta.
10. Muista että olet vapaa.

Nämä asiat, kun me muistamme, niin luulenpa, että voimme itse paremmin, ja siten olemme myös kiltimpiä kavereita muille. Raamatussa meille sanotaan että meidän tulisikin rakastaa lähimmäistämme niin kuin itseämme. Eli rakastaa muita yhtä paljon kuin me rakastetaan itseämme.

RUKOUS

Rakas Jumala, opeta meitä rakastamaan itseämme ja toisiamme. Auta meitä olemaan hyviä ystäviä ja lähimmäisiä muille. Siunaa päiväämme. Aamen.

Lähde: Lindqvist, Martti 2002.
Teoksessa Heli Pruuki (toim.)
Kerron sinulle tarinan – Tarinoita rippikoulu- ja nuorisotyöhön

Alakoulu, helmikuun kolmannen vuoden päivänavaus

AUTTAMINEN JA VASTUU

Tarvikkeet: Kuvat kaikista vuodenaajoista

Jos saisit valita yhden vuodenaajan joka olisi koko vuoden ympäri, mikähän se olisi? Ei ainakaan syksy, sillä eihän kaikki voi olla jatkuvaa kuihtumista, kuraa ja kuolemaa. Talvi taas on kuin luminen peitto, joka kätkee alleen kaiken elämän. Kevät on täynnä lupautusta, valoa ja luonnon heräämistä, mutta se ei vielä ole täyttymys. Kesä kaikkine karpäsineen on se, mistä voi sanoa, että se on täyttä elämää. Jos ajan pyörä pysähtyisi, eikö sen toivoisi seisahtuvan silloin, kun vedet välkehtivät lämpiminä ja maa on tuoksuja tulvillaan. Ajan kierto jatkuu kuitenkin samanlaisena vuodesta toiseen, vuodenaajat seuraavat toisiaan ja jokaisella niistä on omat hyvät puolensa. Me kaipaamme vaihtelua, eivätkä jatkuva helle ja poutasääkään aina miellytä.

Vuodenaajat luovat elämäämme rytmiä ja pitävät yllä unelmia. Syksyllä odotamme joulua ja talvisia ulkoiluharrastuksia. Keväällä odotamme muuttolituja, silmujen puhkeamista, ilman lämpenemistä ja kesälomaa. Kesällä voimme hetken elää ilman huoli, leikkiä, temmeltää ja vain nauttia.

Miten ihmeellisesti Jumala onkin kaiken luonut. Luonnossa voi nähdä Jumalan hyvyyden. Myös kaikki vuodenaajat kertovat Hänen viisaudestaan, mutta erityisesti kesällä voimme tutustua luonnon ihmeelliseen maailmaan ja kauneuteen, parhaiten ehkä maaseudulla mutta luontoa löytyy myös keskeltä kaupunkia. Luontoa katsellessa ja siellä liikkuesssa meidän on hyvä muistaa, se että luonto ei pysy siistinä ja muuttumattomana itsestään vaan jokainen meistä on vastuussa siitä että meidän kaunis luontomme säilyy. Ei kukaan meistä heittele esimerkiksi kotonakaan roskia ympäriinsä vaan vie ne roskiin. Tehdään niin myös ulkona ja pidetään luonnosta huolta.

RUKOUS

Rakas Jumala kiitos luomastasi luonnosta. Opeta meitä pitämään siitä huolta.
Jää siunaamaan päiväämme tänäänkin. Amen.

Lähde: Koulun aamu, 5/2013

Meiju Bonsdorff

Yläkoulu, maaliskuun Olet ainutkertainen – aiheen ensimmäisen vuoden päivänavaus

OLEN AINUTKERTAINEN

Katsoitko tänä aamuna peiliin? Jos et katsonut, niin uskallan väittää, että jossain vaiheessa päivää katsot. Kun katsomme peiliin, moni meistä miettii, että mikä siinä kuvassa on vikana. Hiukset ovat liian lyhyet tai liian pitkät tai ne ovat väärän väriset. Silmät näyttävät väsyneiltä tai meikit ovat huonosti. Pitäisikö sitä laihtua tai alkaa kuntoilla? Mietimme aina, mitä haluaisimme näkemässämme kuvassa muuttaa.

Voisiko jonain päivänä katso peiliin ja todeta, että minä näen jotakin arvokasta ja hyvää. Psalmissa 139 sanotaan: Minä olen ihme, suuri ihme ja kiitän sinua siitä.

Annan teille tehtävän. Kun seuraavan kerran katsot peiliin, katso sitä kuvaa rauhassa. Mieti asioita, joista siinä kuvassa pidät ja asioita, joista olet kiitollinen. Katso sitä kuvaa ja mieti, mitkä asiat siinä tekevät sinusta ainutkertaisen. Se kuva, jonka peiliin katsoessa näet, on ihme. Näet siinä suuren mestaripiirroksen, joka on tehty Jumalan kuvaksi. Jokainen meistä on arvokas ja kaunis.

RUKOUS

Rakas Jumala, kiitos jokaisesta meistä. Muistuta meitä toisinaan siitä, kuinka kauniita ja arvokkaita me kaikki olemme. Auta meitä huomaamaan hyviä asioita itsessämme ja toisissa ihmisissä. Aamen.

Lähde: Satu Nevajärvi

Yläkoulu, maaliskuun Olet ainutkertainen –aiheen toisen vuoden päivänavaus

OLEN AINUTKERTAINEN

Uskotko sinä ihmeisiin? Vai uskotko että kaiken voi selittää tieteen avulla? Jos lakkaat uskomasta ihmeisiin, osaatko enää ihmetellä mitään? Jos kaikelle on olemassa luonnollinen selitys, jääkö ihmettelylle sijaa?

Kuitenkin juuri luonto on täynnä ihmeteltävää ja juuri luontoa tiedemiehet tutkivat, eikä tutkittava lopu. Sitä paitsi sellaisetkin asiat joita on pidetty varmana tietona, saattavat muuttua kun niitä tutkitaan lisää. Mitä ihmeteltävää elämässä siis on? Eikö muun muassa se että mitään ylipäätään on olemassa ole jo tarpeeksi suuri ihme? Avaruus ja sen suuruus, atomit ja niiden pienuus, elämän synty ja jatkuminen, kaikki kasvu. Ihmeellistä. Sydämen lyönnit, aistit, terveys ja paraneminen, kyky liikkua ja ajatella, voiko sitä kaikkea olla ihmettelemättä? Auringon nousut ja –laskut, sateenkaaret, revontulet, tähdenlennot, niitä ei voi lakata hämmästelemästä.

Psalmeissa sanotaan muun muassa näin ”Minä olen ihme, suuri ihme ja kiitän sinua siitä. Ihmeellisiä ovat sinun tekosi, minä tiedän sen”

Se että osaamme ihmetellä ja pitää ihmeenä elämää, myös omaa elämäämme, saa meidät pitämään sitä suuressa arvossa. Me olemme ihmeitä, suuria ihmeitä, ainutlaatuisia, koska olemme Jumalan luomia.

RUKOUS

Rakas Jumala, kiitos elämästä ja sen ihmeistä. Auta meitä näkemään itsemme ja toinen toisemme sinun luominasi ihmeinä. Aamen

Yläkoulu, maaliskuun Olet ainutkertainen – aiheen kolmannen vuoden päivänavaus

OLEN AINUTKERTAINEN

Ihminen koostuu soluista. Tiesitkö että kehossasi voi olla jopa 100 biljoonaa solua? Solua sanotaan elämän perusyksiköksi, sillä siitä koostuu kaikkien elävien olentojen rakenne. Näiden biljoonien erilaisten solujemme on toimittava yhteistyössä, jotta pysymme elossa. Meidän erikokoiset, erimuotoiset ja eri-ikäiset solumme ovat erikoistuneet monenlaisiin tehtäviin. Monet niistä ovat kuin pieniä tehtaita. Soluseinien sisällä tuhannet erilaiset osaset lähettävät viestejä toisilleen, puolustautuvat haitallisia aineita vastaan, käsittelevät jätteitä, säilyttävät tietoa ja suorittavat monia muita tärkeitä tehtäviä. Aivoissamme on miljardeja soluja, joista osa elää niin kauan kuin sinäkin. Yhtä pitkäikäisiä ovat lihassolut ja jopa yli metrin pituiset hermosolut. Seuraavan tunnin aikana kehossamme syntyy miljoonia uusia happea kuljettavia punasoluja. Punasolut elävät noin neljä kuukautta, mutta jotkut muut solut pysyvät hengissä vain muutamia päiviä.

Nykyään maapallolla elää miljardeja ihmisiä. Meillä kaikilla on oma tehtävämme suuressa kokonaisuudessa, aivan kuten soluilla meidän kehoissamme. Leveä ja litteä ihosolu ei pysty toimittamaan lihassolun tehtävää, eikä sydämeen kuuluva solu voi toimia päänahan hiussoluna.

Sinäkään et voi olla kukaan toinen ihminen missään muualla. Jumala on luonut sinut ja antanut sinulle oman paikkasi sekä tehtävän perheessä, koulussa, yhteiskunnassa ja maailmassa. Sinä olet tärkeä ja ainutlaatuinen.

RUKOUS

Kiitos rakas Jumala kaikista soluistani, jotka tekevät minusta minun. Kiitos että sinä tunnet minut juuri tällaisena kuin olen. Siunaa meidän elämäämme. Amen.

Alakoulun helmikuun musiikkilista

VIRRET JA MUSIIKIT

Aihe: Auttaminen ja vastuu

Virret:

- 135, Jumala loi
- 498, Nyt kulkee halki korpimaan
- 501, Kuule Isä taivaan
- 600, Hyvyyden voiman ihmeelliseen suojaan

Lasten virsi 2012:

- 139, Ojennan käteni
- 142, Lintu pieni, lintuseni
- 164, Luonnonsuojelulaulu
- 166, Viljele ja varjele

Laulutuuli, 2011:

- 14, Yhteinen kotimme
- 86, Pidä huolta
- 109, Lailla enkelin

Yläkoulun maaliskuun Olet ainutkertainen –aiheen musiikkilista

VIRRET JA MUSIIKIT

Musiikit:

Listassa kappaleen nimi, esittäjä ja albumi, jolta kappale löytyy.

- Mestaripiirros – Anna Puu, Anna Puu
- Timantti – Idän ihmeet, Maailman värit
- Voittajan puolella – Saraste, Kolme yötä hautausmaalla ja muita tarinoita
- Samalla viivalla – Miriam, Karu maa

Virret:

- 507, Herra lahjanasi
- 510, Sinä Jeesus ymmärrät parhaiten
- 513, Jeesus sinä huomaat